

Riihimäen seudun terveystakeskuksen kuntayhtymä

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma
2020–2024

Päivitys 2022

Ympäristöterveys

1.	Johdanto	3
2.	Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö.....	4
2.1	Toimialue ja tehtävät.....	4
2.2	Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen.....	4
2.3	Koulutus ja laadun kehittäminen	6
2.4	Tietojärjestelmät	6
2.5	Viestintä	7
2.6	Valvonnan maksullisuus	7
2.7	Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	8
2.8	Hallinnolliset pakkokeinot	8
3.	Valvontasuunnitelmat toimialoittain	8
3.1	Yleistä.....	8
3.2	Elintarvikevalvonta.....	8
3.3	Terveystensuojelu	8
3.4	Tupakkalainvalvonta	9
3.5	Eläinlääkintähuolto.....	9
4.	Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvitystyö.....	9
5.	Suunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja raportointi.....	9
	Liitteet	10

Ympäristöterveys

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää tai vähentää epidemioita ja näin pienentää terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä epidemioiden lisäksi monia kroonisia sairauksia, jos ongelmaan puututaan ajoissa, esim. sisäilmaongelmat.

Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Kunnan valvontasuunnitelmalla tarkoitetaan suunnitelmaa, johon on koottu ympäristöterveydenhuollon valvonta yleisesti ja toimialakohtaisesti. Terveystensuojelu-, tupakka-, elintarvike- ja eläinlääkintähuoltolaeissa kuvataan kunnan valvontasuunnitelmalle asetetut vaatimukset. Näiden lakien mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva ympäristöterveydenhuollon toimialoja koskeva valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ja vaaroja ehkäisevää sekä suojata kuluttajaa taloudellisilta tappioilta. Suunnitelmassa on otettava huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät edellyttävät vuoropuhelua ja yhteistyötä eri viranomaisten (mm. rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, maankäyttö, pelastuslaitos, poliisi) kesken. Toimijoita on neuvottava, ohjattava ja ohjeistettava mm. lainsäädäntöön ja sen tulkintoihin liittyvissä asioissa. Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän valvontasuunnitelman laadinnassa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma sekä keskusviranomaisten antamat toimialakohtaiset valvontaohjelmat.

Valtakunnalliset valvontaohjelmat:

- [Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2024](#)
- [Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021-2024, osa 3](#)
- [Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020–2024](#)
- [Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024](#)
- [Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma \(EHO\) 2015–2022, päivitys vuodelle 2022](#)

Ympäristöterveys

2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

2.1 Toimialue ja tehtävät

Riihimäen seudun terveyskeskus kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on huolehtia yksilön elinympäristöön kohdistuvasta kansanterveystyöstä, elintarvikevalvonnasta, eläinlääkintähuollosta, ja muista terveyttä suojaavista viranomaistehtävistä.

Kuntayhtymän toimialueena ovat Riihimäen kaupunki ja Janakkalan, Lopen sekä Hausjärven kunnat. Terveysvalvonnalla on toimipisteet Janakkalassa ja Riihimäellä, eläinlääkintähuollon yhteisvastaanotto toimii Riihimäen Peltosaassa. Ympäristöterveydessä työskentelee viroissa/toimissa terveysvalvonnan johtaja, terveysvalvonnan sihteeri, hygieenikoeläinlääkäri, seitsemän terveystarkastajaa, kaksi praktikkoeläinlääkäriä, klinikkaeläinhoitaja sekä valvontaeläinlääkäri.

Monialaisen maakunnan parlamentaarisen selvitystyön raportissa 12.1.2021 on esitetty, että ympäristöterveydenhuollon tehtävät siirtyisivät hyvinvointialueille 1.1.2026. Lopullisesti asian päättää kuitenkin seuraava vaaleilla valittu eduskunta. Siirtyminen olisi mahdollista 1.1.2023 samanaikaisesti sote- ja pelastustoimen kanssa, mikäli maakunnan kaikki kunnat tekisivät vuoden 2021 loppuun mennessä yksimielisen päätöksen siirtymisestä. Koska koko maakuntaa koskeva yksimielinen päätös siirtymisestä ei ole toteutumassa, tulee vuoden 2022 aikana valmistella uusi ympäristöterveydenhuollon organisoitumis- ja rahoitusmalli. Tämä mahdollisesti vain kolme vuotta kestävä välivaiheen valmisteluun käytettävä työaika tulee olemaan pois lakisääteisiin työtehtäviin käytettävästä työajasta.

2.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen

Tällä hetkellä olevat virat/toimet on esitetty taulukossa 1.

Valvontayksikössä on tarkastajakohtaisesti erikoistuttu 1–2 valvonnan osa-alueelle. Erikoistumisissa pyritään huomioimaan, että kaikille tärkeimmille toimialueille on perehtynyt vähintään kaksi terveystarkastajaa. Hygieenikoeläinlääkäriin tehtäviin kuuluu mm. laitosten valvonta sekä eläinperäisten alkutuotantokohteiden valvontaa. Hänen vastuullaan on myös elintarvikevalvonnan toiminnan ohjaus, kehittäminen, seuranta ja arviointi.

Ympäristöterveysvalvonnassa on tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset ja näytteenotot, lausunnot ym. asiantuntijatehtävät, sekä valitusten, hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Viranomaistyöhön kuuluu myös neuvontaa ja ohjausta, jota on annettava tarpeen vaatiessa. Samoin valvontasuunnitelmien laatimiseen, toteutumisen arviointiin, raportointiin, laadun kehittämiseen on varattava aikaa.

Yksikkö on tehnyt riskinarviointia valvontatarpeen määrittämiseksi. Niissä tapauksissa joissa ei ole arviointia tehty, sovelletaan valvontatarpeen arvioinnissa valtakunnallisten ohjelmien riskinarviointeja.

Ympäristöterveys

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö ja vastualueet. Lihavointi tarkoittaa, että henkilö on kyseisen toimialan ensisijainen vastuuhenkilö.

Nimet	Virka/toiminimike Toimipiste	Vastualueet	Muuta(esim. valvon- taan käytetyn ajan jakautuminen toimi- aloittain htv)
Pirkko Sukula	Terveysvalvonnan joh- taja Riihimäki	Hallinto Elintarvikevalvonta Terveydensuojelu	0,8 0,1 0,1
Leena Manner	Hygieenikkoeläinlääkäri Janakkala	Elintarvikevalvonta Terv. valv. johtajan sijainen	0,9 0,1
Riitta Bagge	Terveystarkastaja Riihimäki	Terveydensuojelu Tupakkavalvonta	0,85 0,15
Sari Tiinanen	Terveystarkastaja Janakkala	Elintarvikevalvonta Tupakkavalvonta	0,75 0,05 Vati-vastuuhenkilö
Seija Laakso	Terveystarkastaja Riihimäki	Elintarvikevalvonta Tupakkavalvonta	0,95 0,05
Jenita Kuossari	Terveystarkastaja Riihimäki	Elintarvikevalvonta Tupakkavalvonta	0,95 0,05
Merja Salminen	Terveystarkastaja Riihimäki	Elintarvike	0,7
Keijo Paakkunainen	Terveystarkastaja Riihimäki	Terveydensuojelu	1,0
Johanna Laine	Terveystarkastaja Riihimäki	Terveydensuojelu	1,0
Jonna Syrjänen	Eläinlääkäri (praktikko) Riihimäki	Praktiikka Eläinlääkintähuollon valvontateh- tävät	0,9 0,1
Minna Holopai- nen,vs.	Valvontaeläinlääkäri Riihimäki	Eläinlääkintähuollon valvontateh- tävät	1,0
Iitamar Salo	Eläintenhoitaja Riihimäki	Eläinlääkärin avustaminen Eläinlääkintähuollon toimistoteh- tävät ja eläinsuojelu	0,8 0,2
Tilapäinen	Eläintenhoitaja	Eläinlääkärin avustaminen	0,8
Lotta Elenius	Eläinlääkäri (praktikko) Riihimäki	Praktiikka Eläinlääkintähuollon valvontateh- tävät	0,85 0,15 Valmiuseläinlääkäri
Veikko Niskanen	Terveysvalvonnan siht- teeri Riihimäki	Terveysvalvonnan toimistotehtä- vät.	1,0
Yhteensä käytettävissä			14,3htv

Ympäristöterveys

Taulukko 2. Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille.

	Käytettävissä kokonaisudessa valvontaan ja sitä tukeviin tehtäviin, htpv	kokonaisuudesta käytettävissä säännölliseen suunnitelmalliseen valvontaan htpv v.2022
Elintarvikevalvonta	957	143
Terveydensuojelun valvonta	649	82
Tupakkavalvonta	66	14
Yhteensä	1672 (7,6 htv)	239
		14,3%

Lisäksi praktiikkaan (eläinten terveyden- ja sairaanhoito) ja praktikoiden avustustehtäviin 3,35 htv, eläinlääkintähuollon valvontatehtävät 1,25 htv, hallintoon 0,9 htv, toimistotehtävät 1,2 htv.

2.3 Koulutus ja laadun kehittäminen

Viranhaltijoiden pätevyys varmistetaan aina uutta henkilökuntaa rekrytoitaessa ottaen huomioon toimialakohtaiset pätevyysvaatimukset ja työyhteisön sisäiset tarpeet. Vakituisen henkilöstö ja pidempiaikaiset sijaiset osallistuvat säännöllisesti täydennyskoulutuksiin. Ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi kannustetaan esim. ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettaviin jatkotutkintoihin.

Täydennyskoulutuksiin osallistutaan henkilökohtaisten ja valvontayksikön koulutus- ja kehittämistarpeiden perusteella.. Jokainen tarkastaja ja eläinlääkäri osallistuvat vähintäänkin oman päävastuualueensa koulutuksiin ja tarpeen sekä koulutusmäärärahojen puitteissa myös muihin koulutuksiin. Koulutusvalinnoissa on päävalintakriteerinä koulutuksen ajankohtaisuus, esim. lainsäädännön ja tietojärjestelmien uudistukset, valtakunnallisten ja alueellisten projektien ”työkokouspäivät” sekä omien valvontasuunnitelmien painopistealueet. Tavoitteena on, että henkilöstöllä olisi keskimäärin kahdeksan (8) koulutuspäivää vuodessa.

Jokaisesta koulutuksesta, johon osallistutaan, suoritetaan kirjallinen arvio sen tarpeellisuudesta ja soveltuvuudesta omaan tehtävään. Lisäksi koulutuksen sisältöä käydään läpi viikkopalavereissa ja koulutusmateriaali on kaikkien käytössä.

Terveysvalvonnalla on kattava oma laatujärjestelmä, johon sisältyy sektorikohtaiset toimintaohjeet muun muassa ilmoitusten/hakemusten käsittelystä, tarkastusten tekemisestä ja näytteenotosta. Näitä uudistetaan jatkuvana toimintana tarpeen mukaan. Eläinlääkintähuollolla ei ole omaa laatujärjestelmää.

Ympäristöterveydenhuolto otti vuoden 2019 alussa käyttöön valtakunnallinen yksityisen palvelujentarjoajan kehittämän laatujärjestelmän (LaatuNet).

2.4 Tietojärjestelmät

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI korvasi kuntien käyttämät ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmät vuoden 2019 alussa. Sen kautta hallitaan kohderekisteriä (asiakkaan ja kohteen pe-

Ympäristöterveys

rustiedot sekä valvontakirjapidon suoritteet, esimerkiksi tarkastus-, näytteenotto- ja neuvontasuoritteet). Järjestelmän kaikista kustannuksista vastaa valtio. Tietojärjestelmän toiminnassa on ollut edelleen ongelmia, varsinkin päivitysten yhteydessä. Kuntayhtymän valvontahenkilöstöä on osallistunut aktiivisesti tietojärjestelmän kehittämiseen valtakunnallisissa työryhmissä ja kehittämistyö jatkuu edelleen mm. laskutuksen ja arkistoinnin osalta. Kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon aiemmin käyttämä Digia Tarkastaja-ohjelma jäi yksistään valvontaeläinlääkärin käyttöön, mutta sen käytöstä luovuttiin maaliskuussa 2021.

2.5 Viestintä

Ympäristöterveysosaston laatukäsikirja sisältää viestintäsuunnitelman, joka sisältää viestinnän periaatteet.

Suunnitelma sisältää viestinnän periaatteet, viestintävastuut, lainsäädäntöä, ohjeistusta ja tietoa yhteistyö ja kohderyhmistä, asiakaspalvelusta, neuvonnasta, opastuksesta ja kouluttamisesta sekä sisäisen ja ulkoisesta viestinnän tavoitteista ja tehtävistä.

Asiakaspalvelua hoitavat kaikki ympäristöterveyden työntekijät. Ympäristöterveydellä on oma toimistohenkilö, terveysvalvonnan sihteeri. Hän vastaa yhteystietojen päivittämisestä, osaston viralliseen sähköpostiosoitteen tulleiden viestien jakelusta, tiedotteiden ja päätösasiakirjojen sekä laskujen toimittamisesta asiakkaille.

Häiriötilanteissa tiedotusvastuu on terveysvalvonnan johtajalla, ellei kokonaistilanne edellytä koko terveyskeskustasoista tiedottamista. Tarkempi ohjeistus häiriötilanne ja kriisitiedottamisesta sisältyy valmiussuunnitelmiin ja häiriötilanteiden toimintaohjeisiin (ruokamyrkytys- ja vesiepidemiat, säteilyvaaratilanteet, kemikaalionnettomuudet, kuntayhtymän valmiussuunnitelma).

Neuvontaa ja opastusta annetaan tarkastuskäynneillä, ajankohtaisilla aihekohtaisilla tiedotteilla sekä kuntayhtymän internetsivuilla ja muilla somekanavilla. Lisäksi toimijat voivat tarvittaessa tulla erikseen sovittuna aikana käymään toimistolla.

2.6 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon laeissa säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta maksu kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, mukaan lukien suunnitelmassa esitetyt maksulliset projektit, terveydensuojelulain mukaisesta näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta. Maksu on perittävä myös muista ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä maksullisiksi säädettyistä suoritteista, esim. ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä hallinnollisten pakkokeinojen noudattamisen valvonta. Uuden elintarvikelain ja terveydensuojelulain muutosehdotuksen myötä suurimmalle osalle elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisista kohteista on lisäksi tulossa 150 euron suuruinen vuosittainen perusmaksu vuoden 2022 alusta lähtien. Valvontamaksuja peritään siten, että ne kattavat valvonnasta aiheutuneet kustannukset ja niitä peritään kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Tuotot ohjautuvat ympäristöterveyden tulosalueelle. Ympäristöterveyden taksa päivitetään alkuvuonna 2022. Taksa on nähtävillä ympäristöterveyden internetsivuilla.

Ympäristöterveys

Ympäristöterveydenhuollon jäsenkunnat maksavat kuntayhtymälle kuntaosuutta sen mukaan, kuinka paljon suoritteita kuhunkin kuntaan on kohdistunut.

2.7 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että viranomainen käyttää tutkimuksissaan viranomaisvalvontaan hyväksytyjä laboratorioita. Kuntayhtymä käyttää viranomais-tutkimuksissa akkreditoitua kansainvälisen standardin SFS 17025 täyttävää laboratoriota. Viranomaisvalvontanäytteiden tutkimuksesta vastaa VitaLab Oy. Sopimukseen sisältyy myös häiriötilanteisiin liittyvä näytteiden tutkiminen virka-ajan ulkopuolella sekä ennakkotiedon välittäminen ennen tulosten lopullista varmistumista esim. vesi- tai elintarvikenäytteiden laatuvaatimusten ylittyessä.

2.8 Hallinnolliset pakkokeinot

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus käyttää määräyksiä, kieltoja ja muita hallinnollisia pakkokeinoja, mikäli ne ovat välttämättömiä toiminnassa havaittujen terveys-haittaa tai -vaaraa aiheuttavien epäkohtien poistamiseksi. Pakkokeinojen käyttö uhkasa-kon asettamista lukuun ottamatta on delegoitu terveysvalvonnan johtajalle ja hygieenik-koeläinlääkärille.

3. Valvontasuunnitelmat toimialoittain

3.1 Yleistä

Suunnitelman mukainen valvonta perustuu kansanterveyslain 1 §:ssä mainittujen ympä-ristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tällöin tarkastuskertomuksessa tulee esittää, minkä säännösten mukaan tarkastus on teh-ty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautu-minen sekä tarkastuspöytäkirjan laatiminen ja tietojen tallentaminen tietojärjestelmään. Matkoihin käytettävää aikaa ei huomioida kohdekohtaisessa tarkastussuunnitelmassa, mutta se on otettu huomioon arvioitaessa kokonaisresurssin tarvetta.

Valvontasuunnitelman liitteinä ovat toimialakohtaiset päivitettyt suunnitelmat.

3.2 Elintarvikevalvonta

Liite I

3.3 Terveystensuojelu

Liite II

Ympäristöterveys

3.4 Tupakkalainvalvonta

Liite III

3.5 Eläinlääkintähuolto

Liite IV

4. Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvitystyö

Elintarvike- terveydensuojelu-, ja eläinlääkintähuoltolaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava häiriötilanteisiin. Ympäristöterveydessä on laadittu suunnitelmat ja toimintaohjeet vesi- ja elintarvikeperäisten epidemioiden ja säteilyvaaratilanteiden varalta. Ohjeistus on laadittu yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Kuntayhtymän valmiussuunnitelman yleinen osa on päivitetty 2021.

Epidemioiden selvitystyöryhmien kokoonpano on STM:n asetuksen elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämisestä (251/2007) 4 §:n mukainen. Alueella toimii kaksi ryhmää, Riihimäen, Lopen, Hausjärven ryhmä sekä Janakkalan ryhmä. Epidemiaepäilytilanteissa tarvittavien näytteiden tutkimuksiin on talousarviossa varattu määrärahaa ja laboratoriopalvelun tarjouspyynnössä on edellytetty valitun laboratorion tarjoavan palvelua erityistilanteissa.

Ympäristöterveydenhuolto järjestää omia häiriötilanneharjoituksia esim. yhteistoimintaalueen vesilaitosten kanssa sekä osallistuu muiden viranomaisten järjestämiin valmiusharjoituksiin säännöllisesti.

5. Suunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja raportointi

Terveysvalvonnassa on käytössä jokaisen tarkastajan henkilökohtainen valvontasuunnitelma säännöllisen valvonnan osalta. Suunnitelman toteutumista seurataa tiimi- ja yhteis- palavereissa noin kerran kuukaudessa. Mikäli henkilökohtaisen suunnitelman toteutumisessa vuoden aikana on ongelmia, tehdään tehtäväjakoon tarvittaessa muutoksia. Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan kolmannesvuosittain yhtymähallituksessa. Arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Taulukossa 3 on esitetty pääpiirteissään, mitä arviointi pitää sisällään. Arvioinnin sisältö perustuu Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen ohjelman ohjeisiin.

Ympäristöterveys

Taulukko 3. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	• kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus, huomioiden myös sen jakautuminen mahdollisen yhteistoiminta-alueen eri osiin • valtakunnallisten ja omien paikallisten painopisteiden valvonnan toteutuminen • erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytetty aika verrattuna suunniteltuun ajankäyttöön • tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	• toteutuneiden tarkastusten lukumäärä valvontakohtetyypeittäin • näytteet ja analyysit valvontakohtetyypeittäin • valvontaprojekteihin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	• valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	• voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen ja valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin • erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA)
Toiminnan kehittämistarpeet	• toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (Arviointi- ja ohjauskäynnit)	• hyvät käytännöt, poikkeamat, kehittämiskohteet ja korjaavat toimenpiteet (VYHA)

Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu, toteutumisen arvioinnissa tuodaan esille mahdolliset syyt (virravapaat, yllättävät projektit, häiriötilanteet yms.) ja esitetään korjaustoimenpiteitä. Puutteet edellisen vuoden tarkastusten toteutumisessa pyritään huomioimaan seuraavan vuoden valvontasuunnitelman laadinnassa. Mikäli valvontasuunnitelman mukaisista tavoitteista on jääty merkittävästi, tulee tämä huomioida valvontatulojen kohdistamisessa esim. lisähenkilöstöön. Toteutumisen arvioinnin tulokset toimitetaan VYHA järjestelmän kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, joka toimittaa ne edelleen keskusvirastoille.

Liitteet

- Liite I: Elintarvikevalvontasuunnitelma 2021–2024, päivitys 2022
- Liite II: Terveysturvallisuuden valvontasuunnitelma 2020–2024, päivitys 2022
- Liite III: Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvontasuunnitelma 2020–2024, päivitys 2022–2024
- Liite IV: Valvontasuunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä 2021–2024, päivitys 2022

Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymä

Elintarvikevalvontasuunnitelma 2021–2024

Päivitys 2022

Ympäristöterveys

1. Johdanto	3
2. Valvontakohteet.....	3
2.1. Rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt	3
2.2. Tarkastustiheys.....	4
3. Valvonnan voimavarat.....	4
3.1. Voimavarojen kohdennus ja priorisointi	4
3.2. Henkilöstön tehtävät, vastualueet ja velvollisuudet.....	4
3.3. Perehdytys- ja koulutussuunnitelma	5
4. Valvontamenettelyt.....	5
4.1. Tarkastukset	5
4.1.1. Tarkastusten tavoitteet, sisältö ja toteutus.....	5
4.1.2. Yhteydenottoihin, terveystilanteisiin ja ruokamyrkytys- ja ruokaturvayhteistyöihin liittyvät tarkastukset.....	6
4.1.3. Ajankäyttö.....	6
4.1.4. Valvontakirjanpito	6
4.1.5. Virallisen valvonnan perusteella käynnistettävät toimet.....	6
4.1.6. Maksut.....	7
4.2. Näytteenotto	7
4.2.1. Seurantaohjelmat	8
4.3. Valvonnan painopisteet	8
4.4. Ohjaus, neuvonta, kouluttaminen ja muu viestintä.....	9
5. Häiriötilanteet	9

Ympäristöterveys

1. Johdanto

Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymän ympäristöterveys huolehtii Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien sekä Riihimäen kaupungin alueella elintarvikelainsäädännön mukaisesta valvonnasta.

Elintarvikelain (297/2021) 39 § mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomainen laatii vastuullaan olevaa elintarvikevalvontaa koskevat valvontasuunnitelmat ja huolehtii niiden yhteensovittamisesta siten, että valvonnassa otetaan huomioon elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan riskit ja että valvonta yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee vaaroja ihmisen terveydelle ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelmat on päivitettävä tarvittaessa.

Tässä suunnitelmassa esitetään elintarvikevalvonnan tavoitteet vuodelle 2022. Suunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon Ruokaviraston ja Valviran laatima ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2024. Valvontakauden teemana on yhdenmukaisen valvonnan ja yhteistyön edistäminen. Samoin on huomioitu elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/oppaat/elintarvikeketjun-monivuotinen-kansallinen-valvontasuunnitelma-2021-2024-osa-3/osa3/>. Suunnitelman laadinnassa on huomioitu myös Ruokaviraston elintarvikevalvontaa koskevat ohjeet.

2. Valvontakohteet

2.1. Rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt

Elintarvikealan toimijan on tehtävä valvontaviranomaiselle ilmoitus elintarviketoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten. Ilmoitus tehdään myös toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta. Ilmoitus tehdään Vati-järjestelmään sisältyvän ILPPA-palvelun kautta tai muulla tavalla kirjallisesti.

Ilmoituksen käsittelyn yhteydessä tehdään valvontakohteen alustava riskiluokitus ja päätetään, milloin huoneistoon tehdään ensimmäinen suunnitelmallinen ja maksullinen tarkastus. Tarkastus pyritään tekemään huoneiston toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen kuukauden, kolmen kuukauden tai kuuden kuukauden kuluttua huoneiston käyttöönotosta. Ensimmäisen tarkastuksen yhteydessä tehdään riskinarviointi, jonka perusteella päätetään kohteen tarkastustiheys. Riskinarviointi perustuu Ruokaviraston ohjeeseen 10503/4.

Eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät elintarvikehuoneistot hyväksytään ennen toiminnan aloittamista ja ennen hyväksymispäätöstä huoneistoon tehdään tarkastuskäynti. Hyväksymisen yhteydessä tehdään kohteen riskiluokitus ja päätetään kohteen tarkastustiheys. Tarkastusmaksu sisältyy hyväksymismaksuun.

Alkutuotantopaikat tekevät toiminnastaan alkutuotantopaikkailmoituksen. Ruokaviraston ohjeistuksen perusteella suunnitelmallista valvontaa tehdään maidontuotantotiloille, muna-
tuotantotiloille ja hyönteistiloille.

Ympäristöterveys

2.2. *Tarkastustiheys*

Valvontakohteiden tarkastustiheys perustuu kohteiden riskiluokitukseen, joka perustuu toiminnan luonteeseen ja laajuuteen. Kohteiden riskiluokitus tehdään Ruokaviraston ohjeen 10503/4 mukaan. Alkutuotannon tarkastustiheys perustuu Eviran ohjeeseen 10507/1 ”Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi”. Jos tarkastustiheys poikkeaa edellä mainituista ohjeista, kirjataan muutos perusteluineen valvontasuunnitelmaan. Jos jonkin kokonaisen toimintaluokan tai toimintatyyppin valvontatiheys muutetaan paikallisen riskinarvioinnin perusteella Ruokaviraston ohjeesta poikkeavaksi, muutokset syyt perustellaan ja kirjataan VYHA-järjestelmään tallennettavaan valvontasuunnitelmaan.

3. Valvonnan voimavarat

3.1. *Voimavarojen kohdennus ja priorisointi*

Voimavarojen tarvetta arvioidaan ensisijaisesti sen perusteella, miten valvontasuunnitelmaa on pystytty toteuttamaan edeltävinä vuosina. Pääsääntöisesti kaikki suunnitelmalliset tarkastukset on tehty aikataulun mukaisesti. Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan ja raportoidaan kuukausittain ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin, joita voivat olla esim. määräaikaisen henkilöstön lisääminen, tarkastusten priorisoiminen aikaisempien valvontatulosten tai kohteen riskitekijöiden perusteella tai työajan kohdentaminen muista tehtävistä tarkastustoimintaan.

Aina esim. poissaoloista johtuvaa äkillistä henkilöstövajausta ei voida heti korjata ja tällöin arvioidaan, mitkä työtehtävät tehdään ensisijaisesti ja mitä tehtäviä voidaan väliaikaisesti siirtää myöhemmäksi tai jopa seuraavalle vuodelle ja miten tehtäviä voidaan jakaa uudelleen.

3.2. *Henkilöstön tehtävät, vastualueet ja velvollisuudet*

Elintarvikevalvontaa tekee yhteensä kuusi henkilöä: 4 terveystarkastajaa, hygieenikkoeläinlääkäri ja terveysvalvonnan johtaja. Vuonna 2022 elintarvikevalvontaan on käytettävissä yhteensä 4,7 henkilötyövuotta. Suunnitelmallisia tarkastuksia on 283 eli n. 60 tarkastusta / htv. Lisäksi tulevat mm. seurantatarkastukset sekä yhteydenottoihin ja ruokamyrkytyspäilyihin perustuvat tarkastukset, joiden määrää on vaikeaa arvioida tarkkaan etukäteen.

Henkilöstön tehtäväkuvaukset ovat virkamääräyksissä. Elintarviketiimissä valvontakohteet on jaettu terveystarkastajien kesken osittain alueellisesti ja osittain valvontakohdetyypeittäin siten, että jokainen voi työssään perehtyä perusteellisemmin ainakin yhteen valvontakohdetyyppiin. Terveystarkastajat valvovat pääasiassa ilmoituksenvaraisia elintarvikehuoneistoja ja kasviperäistä alkutuotantoa. Terveysvalvonnan johtaja ja hygieenikkoeläinlääkäri valvovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja ja eläinperäistä alkutuotantoa.

Kuntayhtymä on delegoinut hallintosäännön 34 §:ssä toimivaltaa ympäristöterveyden viranhaltijoille (kuntayhtymähallitus 25.8.2021, § 105).

Ympäristöterveys

3.3. Perehdytys- ja koulutussuunnitelma

Uudelle työntekijälle tehdään kirjallinen perehdytysohjelma.

Henkilöstö pitää yllä osaamistaan osallistumalla esim. seuraavanlaisiin koulutuksiin: Ruokaviraston, Aluehallintoviraston, ministeriöiden ja kunnallisten valvontayksiköiden järjestämät valtakunnalliset ja alueelliset koulutukset, keskustelutilaisuudet ja elintarvikevalvontaan liittyvät työryhmät

Ammatti- ja muiden järjestöjen, sidosryhmien, oppilaitosten, elintarviketeollisuuden ja muiden elintarvikealan toimijoiden järjestämät koulutukset.

Osallistumisesta sovitaan työyksikössä ja elintarviketiimissä siten, että kukin pyrkii osallistumaan oman erikoistumisalansa tapahtumiin. Koulutusmateriaalit tallennetaan yhteiselle verkkoasemalle kaikkien saataville. Koulutustapahtuminen jälkeen käydään tiimipalaverissa läpi keskeiset uudet asiat, jotka pitää ottaa valvontatyössä huomioon.

4. Valvontamenettelyt

4.1. Tarkastukset

4.1.1. Tarkastusten tavoitteet, sisältö ja toteutus

Tarkastuksilla arvioidaan mm. valvontakohteen omavalvontaa, tiloja, olosuhteita ja toimintatapoja mukaan lukien myyntitavat, asiakirjat, tuotteet ja tuotteista annettavat tiedot niin pakkauksessa etämyynnissä kuin markkinoinnissa. Tarkastukset tehdään pääasiassa ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksen tekijä voi harkinnan mukaan myös sopia tarkastusajan etukäteen. Tarkastukset pyritään tekemään silloin kun valvontakohteessa on toimintaa. Tarkastukset tehdään joko paikan päällä valvontakohteessa tai ne voidaan tehdä tarkastettavien asioiden luonteesta riippuen myös kokonaan tai osittain etäyhteyden välityksellä.

Tarkastukset tehdään Ruokaviraston laatiman Oiva-järjestelmän ohjeiden mukaan. Kaikki tarkastuskohteessa sovellettavat Oiva-ohjeisiin sisältyvät asiat tarkastetaan vähintään kolmen vuoden aikana. Elintarviketurvallisuuteen oleellisesti vaikuttavat asiat tarkastetaan tarvittaessa tiheämmin. Oiva-raportin esilläpito tarkastetaan jokaisella tarkastuskäynnillä, jos tarkastuksia on harvemmin kuin yksi vuodessa.

Suunnitelmallisista tarkastuksista peritään maksu käytetyn ajan mukaan. Tarkastukseen käytetty aika sisältää tarkastukseen valmistautumisen, tarkastuksen ja tarkastuskertomuksen laadinnan. Taulukossa 2 on arvio eri valvontakohdetyyppien tarkastukseen käytettävästä ajasta.

Tarkastuksia tehdään myös tilapäisiin tapahtumiin ja torialueille. Tällöin arvioidaan liikkuvien ja väliaikaisten elintarvikehuoneistojen toimintaa sekä alueen edellytyksiä toimia elintarvikehuoneistojen toimintapaikkana. Riskinarviointiin perustuva maksullinen tarkastus voidaan tehdä myös sellaiseen liikkuvaan elintarvikehuoneistoon, joka on ilmoitusvelvollinen toisen valvontayksikön alueella, mutta toimii myös Riihimäen seudun tk:n ky:n ympäristöterveydenhuollon valvonta-alueella.

Ympäristöterveys

4.1.2. Yhteydenottoihin, terveysvaaratilanteisiin ja ruokamyrkytys epäilyihin liittyvät tarkastukset

Tarkastuksia tehdään esim. kuluttajien, muiden viranomaisten tai terveydenhuollon esittämiä toimenpiteiden perusteella. Tarkemmat toiminta- ja tarkastusohjeet on kuvattu laatujärjestelmässä ja ruokamyrkytysohjeissa.

Ruokamyrkytyksiin ja yhteydenottoihin liittyvät tarkastukset ovat toimijalle maksuttomia. Mikäli tarkastuksen johdosta annetaan kehoituksia tai hallinnollisia pakkokeinoja, niiden valvontaan liittyvä tarkastus on maksullinen.

4.1.3. Ajankäyttö

Suunnitelmallisiin tarkastuksiin valvontaan on arvioitu tarvittavan 143 henkilötyöpäivää vuonna 2022 (taulukko 1). Tähän ei sisälly tarkastuksilla havaittujen epäkohtien johdosta tehtävät seurantatarkastukset.

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastusaika (h) on esitetty toimintatyypeittäin taulukossa 1 (Suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastustiheydet ja tarvittava työaika 2022). Valvontakohteiden riskiluokitus, tarkastustiheys ja tarkastusaika perustuu seuraaviin Ruokaviraston ohjeisiin:

- 10503/4 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen
- 8464/04.02.00.01/2020/FI/3 Vientivalvonnan Oiva-arviointiohjeet hyväksytyille elintarvikehuoneistolle
- 10507/1 Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi.

Valvontakohdekohtaiset tarkastusmäärät ja -ajat on kirjattu ympäristöterveyden verkkoasemalle tallennettuun Excel-taulukkoon (2022 Tarkastuskäyntien ajantasainen toteutuma). Suunnitelmalliseen valvontaan tarvitaan arviolta 157 henkilötyöpäivää.

4.1.4. Valvontakirjanpito

Elintarvikevalvonnan tiedot (esim. tarkastukset, yhteydenotot, neuvottelut, näytteenotot) tallennetaan valtakunnalliseen tiedonhallintajärjestelmään eli VATiin.

4.1.5. Virallisen valvonnan perusteella käynnistettävät toimet

Jos toimija jättää noudattamatta säännöksiä, ryhdytään tarvittaessa hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön. Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, tai muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä eivät ole riittäviä. Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymän yhtymähallitus on siirtänyt Elintarvikelain mukaista hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa viranhaltijoille (elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen, kieltäminen, elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen, haltuunotto ja elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös). Päätöksen uhkasakon asettamisesta viranhaltijan antaman määräyksen tehostamiseksi tekee yhtymähallitus. Valvontaviranomaisen tekemät tarkastukset ja muut toimenpiteet hallinnollisen pakon valvomiseksi ovat toimijalle maksullisia.

Ympäristöterveys

Tietyissä tapauksissa valvontaviranomainen voi myös määrätä toimijan maksamaan elintarvikelain 67 § mukaisen elintarvikevalvonnan seuraamusmaksun.

4.1.6. Maksut

Valvonnasta peritään lakisääteisiä maksuja, joiden suuruus on määrätty kuntayhtymähallituksen hyväksymässä ympäristöterveydenhuollon taksassa (kuntayhtymähallitus 16.12.2020, § 173). Maksullisia suoritteita ovat mm.

- eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten hyväksyminen
- rekisteröitävien elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittely
- säännöllisen valvonnan tarkastukset ja seurantatarkastukset laitoksiin ja rekisteröityihin elintarvikehuoneistoihin
- alkutuotannon valvonnan seurantatarkastukset
- vuosittainen valvonnan perusmaksu, jonka suuruus 150 € on määrätty elintarvikelaissa

4.2. **Näytteenotto**

Elintarvikevalvonnan yhteydessä otetaan viranomaisnäytteitä pääasiassa omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Näytteiden tutkiminen on toimijalle maksullista. Omavalvonnan näytteiden näytteenottosuunnitelma on taulukossa 1.

Toimijalle maksullisia viranomaisnäytteitä otetaan myös silloin, kun omavalvontanäytteen oikeellisuudesta on epäilyksiä tai jos hallinnollisten pakkokeinojen valvomiseksi tarvitaan näytteenottoa. Näytteenottoa voi liittyä myös kuluttajavalitukseen, elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tutkimuksiin ja ruokamyrkytysten selvittämiseen. Tällöin näytteenotto- ja tutkimuskustannukset maksaa viranomainen.

Näytteet ottaa valvontaviranomainen tai koulutettu näytteenottaja. Näytteenotossa noudatetaan Ruokaviraston ohjeita. Näytteet tutkitaan kilpailuttamalla valitussa laboratoriossa. Kilpailutuksessa huomioidaan vain laboratoriot, jotka Ruokavirasto on nimennyt elintarvikelain 34 § mukaisesti virallisiksi laboratorioiksi. Kuntayhtymällä on voimassa oleva sopimus elintarvikevalvonnan tutkimuksista VitaLab Oy:n kanssa.

Taulukko 1. viranomaisnäytteenoton suunnitelma v. 2022

Kohde	Näytetyyppi	Analyysit	Näytteitä yhteensä / vuosi
Valio Oy Turengin tehdas	ESL- tai UHT-tuotteet	L. monocytogenes, enterobakteerit	2-4 (5 osanäytettä)
	ÄMK- ja vieroitusvalmisteet	L. monocytogenes, enterobakteerit	2 (10 osanäytettä)
	Ympäristö- ja laite-näytteet	L. monocytogenes	5-10 näytettä
Valio Oy Riihimäen meijeri	Raakamaito silosta tai kauppasuppilosta	Aerobiset mikrobit	7 x 4-6 näytettä
	Reittimaito	Salmonella, mikrobi-lääkejäämät	5 x 2 näytettä

Ympäristöterveys

Valio Oy Riihimäen meijeri (jatkuu)	Raaka-ainemaito (muualle toimitettava)	Aerobiset mikrobit, enterobakteerit	7 näytettä
	Tuotteet	L. monocytogenes, enterobakteerit	3 (5 osanäytettä)
	Ympäristö- ja laite-näytteet	L. monocytogenes	2 x 8 näytettä
	Ympäristö- ja laite-näytteet	Salmonella	1 x 8 näytettä
Valio Oy R2	Tuotteet	L. monocytogenes, enterobakteerit	2-4 (5 osanäytettä)
	Ympäristö- ja laite-näytteet	L. monocytogenes	5-10 näytettä
Froneri Finland Oy	Tuotteet	L. monocytogenes, enterobakteerit	2-4 (5 osanäytettä)
	Ympäristö- ja laite-näytteet	L. monocytogenes ja/tai aerobiset mikrobit	5-10 näytettä

4.2.1. Seurantaohjelmat

Ruokavirasto pitää yllä elintarvikkeiden kansallista vierasainevalvontaohjelmaa. Ohjelmaa toteutetaan kunnissa ottamalla Ruokaviraston laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisia näytteitä. Ruokavirasto vastaa näytteenottokustannuksista ja näytteiden tutkimuskustannuksista.

Ruokavirasto pyytää kuntien valvontaviranomaisia ottamaan myös EU:n kasvinsuojeluai-nejäämien valvontaohjelman mukaisia näytteitä kotimaisista kasviksista ja kasviperäisistä elintarvikkeista. Kunta vastaa näytteenotto- ja lähetyskustannuksista. Ruokavirasto vastaa näytteiden tutkimuskustannuksista.

4.3. **Valvonnan painopisteet**

Ruokaviraston elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa (VASU) on annettu seuraavat painopisteiden tarkennetut kuvaukset vuodelle 2022.

VASU KEHITYSTEEMA 1: Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio

- Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa
 - Jatkuu vuodelta 2021: Kunnossapito, Oiva -rivit 2.2 ja 2.3, puhtaanapito, Oiva -rivit 3.1 ja 3.2, markkinointi, Oiva-rivi 13 ja valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkitöjen valvontaprojekti (tulosten tarkastelu)
 - Lämpötilahallinta ilmoitetuissa elintarvikehuoneistoissa, Oiva-rivit 6.2 ja 6.4 (suunnittelu)
 - Jäljitettävyys, Oiva-rivit 16.1 ja 16.9. (toteutus)
- Valvojan työkalupakki

Ympäristöterveys

- Kohteet valvonnan piiriin: kunnissa valvotaan tarkastuksilla, että toiminta vastaa ilmoitettua
- Sähköisen asiointin kehittäminen
- Elintarvikevalvonta, VATIn jatkuva kehittäminen

VASU KEHITYSTEEMA 2: Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä

- Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen
- Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020-2022

VASU KEHITYSTEEMA 3: Valmius ja kriisinhallinta

- Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa

4.4. Ohjaus, neuvonta, kouluttaminen ja muu viestintä

Asiakaspalvelu ja toimijoiden neuvonta ja ohjaus on tärkeä osa valvontaa ja sitä tehdään sekä tarkastuskäyntien yhteydessä että toimijoiden ja kuluttajien yhteydenottojen perusteella. Asiakkaiden ja kuluttajien kysymyksiin ja muihin yhteydenottoihin vastataan mahdollisimman nopeasti ja selkeästi.

Kaikissa asiakaskontakteissa pyritään avoimeen ja tasavertaiseen keskusteluun.

Valvonnan yhdenmukaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Elintarviketiimi keskustelee säännöllisesti valvontaohjeiden soveltamisesta ja pyrkii yhtenäistämään ohjeiden tulkintaa.

5. Häiriötilanteet

Elintarvikevalvontaa koskeva valmiussuunnitelma sisältyy ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valmiussuunnitelmaan.

Ympäristöterveys
Taulukko 2. Suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastustiheydet ja tarvittava työaika 2022

Toimintatyyppi	Kohteiden lkm 11/2021	Tarkastustiheys / vuosi	Tarkastusten lkm 2022	Tarkastuksen kesto, h	Tarvittava työaika (hth/v)
ALKUTUOTANTO					
Maidontuotanto	31	0,2	6	2	12
Kananmunantuotanto	4	0,2	2	2	4
Lihan- tai hyönteisten tuotanto	26	0-1	2	2	4
MAITOALA					
Maitoala, tuotanto > 100 000 kg ja raakamaidon vastaanotto > 5 milj. kg/v	1	6	6	5	30
Maitoala, tuotanto > 100 000 kg/v, vientivaatimukset	1	10	10	5	50
Maitoala, tuotanto > 100 000 kg/v	2	4	8	5	40
VILJA- JA KASVISALA					
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	6	0,5-1	6	4	24
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	3	0,5-1	3	4	12
Muiden viljatuotteiden valmistus	4	0,35-0,5	0	3-4	0
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	6	0,35-0,5	2	3-4	8
ELINTARVIKKEIDEN VALMISTUS (muut kuin maito, liha, kala, muna, vilja-kasvis)					
Muu valmistus (esim. hiilihappojää, hunajapakkaamo, ravintolisät, makeiset)	12	0,35-1	4	3-4	14
ELINTARVIKKEIDEN MYYNTI					
Elintarvikkeiden maahantuonti	3	0,35-0,5	0	3	0
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	83	0,35-2	44	2-4	159
ELINTARVIKKEIDEN TARJOILU					
Ravintolatoiminta (myös pizzeriat)	77	0,35-2	64	3-4	257
Grilli- tai pikaruokatoiminta	29	0,35-1	16	3-4	63
Kahvilatoiminta (myös salaatti- ja patonkitarjoilua)	39	0,35-1	18	2-4	64
Pubitoiminta, vain juomatarjoilua tai vähäistä elintarviketarjoilua	15	0	0	2	0
Suurtalous, laitoskeittiötoiminta (koulut, päiväkodit, sairaalat, henkilöstöravintolat)	33	0,5-1	25	3-4	98
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu (laitoskeittiö, joka toimittaa ruokaa myös muualle)	15	0,5-3	21	3-5	85
Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta (ei ruoanvalmistusta tai vähäistä välipala- ja jälkiruokavalmistusta)	77	0,35-0,5	34	2-4	108
ELINTARVIKKEIDEN KULJETUS					
Elintarvikkeiden kuljetus	13	0,35-0,5	4	3-4	13
ELINTARVIKKEIDEN VARASTOINTI JA PAKASTAMINEN					
Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	3	0,35-2	3	3	9
Muu elintarvikkeiden varastointi	1	0,35	1	2	2
ELINTARVIKEKONTAKTIMATERIAALIT					
Kontaktimateriaalitoiminta	4	0,5	1	4	4
VÄHÄRISKINEN					
Vähäriskinen eläinperäisten elintarvikkeiden käsittely (mm. riista)	6	0,5	3	3	9
Yhteensä	494		283		1069
Henkilötyöpäivää				htpv	143

Riihimäen seudun terveystakeskuksen kuntayhtymä

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma
2020–2024

Päivitys 2022

Ympäristöterveys

1. Johdanto.....	3
2. Tarkastusten määrittely ja sisältö	3
2.1 Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset	3
2.2 Muut tarkastukset.....	5
3. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja valvontaan käytettävä työaika.....	5
4. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	5
5. Muut terveydensuojelun viranomaistehtävät	7
6. Terveydensuojelun painopisteet 2022-2024.....	7
Liitteet	8

Ympäristöterveys

1. Johdanto

Terveydensuojelulain 763/1994 tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä. Lain tavoitteena on ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, joka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveyshaittoja voi syntyä esimerkiksi talousveden ja uimaveden laadusta, puutteellisesta hygieniasta sekä asuntojen, koulujen ja julkisten tilojen sisäilman laadun seurauksena. Terveydensuojelun valvonnan tarkoitus on turvata asukkaille terveellinen ja turvallinen elinympäristö.

Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirasto Valvira on laatinut terveydensuojelulain mukaisen valvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman vuosille 2020–2024, päivitys vuosille 2021–2024. Ohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnan harjoittajat samantarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä valvonnan painopistealueiden avulla kohdentaa valvontaresursseja tehokkaasti ja riskiperusteisesti.

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Suunnitelma voi olla monivuotinen, mutta se on tarkistettava tarvittaessa. Suunnitelmassa on otettava huomioon lainsäädännön vaatimukset (terveydensuojelulaki 763/1994 § 6) sekä Valviran laatima valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma.

Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman 2020–2024 mukaan varuskuntien majoitustilat ovat ilmoitusvelvollisia 13 §:n 1 mom. 6 kohdan perusteella ja kuuluvat terveydensuojelulain suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Puolustusvoimien kasarmien kuntosaleja, saunoja ja vastaavia oheistiloja käsitellään valvonnassa samoin kuin muidenkin valvontakohteiden oheistiloja.

2. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset jakaantuvat valvontasuunnitelman mukaisiin säännöllisesti tehtäviin tarkastuksiin ja asiakkaiden yhteydenottojen perusteella tehtäviin muihin tarkastuksiin.

2.1 Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset

Valvontasuunnitelman mukainen tarkastus tehdään terveydensuojelulain 13 § mukaisiin huoneistoihin sekä 18 § ja 18 a§ mukaisiin talousvesilaitoksiin. Tarkastuksissa noudatetaan ympäristöterveyden laatukäsikirjan mukaisia tarkastusohjeita, valtakunnallisen valvontaohjelman ohjeistusta sekä Valviran terveydensuojelun valvontaohjeistusta. Ympäristöterveyden laatukäsikirjassa on kirjalliset ohjeet erityyppisten huoneistojen tarkastuksien sisällöstä, asiakirjojen laatimisesta sekä niiden säilyttämisestä.

Ympäristöterveys

Suunnitelmallinen tarkastus sisältää seuraavat kohdat:

Tarkastukseen valmistautuminen

Tutustutaan ennalta kohteen asiakirjoihin, lainsäädäntöön ja tarkastusohjeisiin sekä varataan tarkastuksella tarvittavat välineet.

Tarkastuksen sisältö

Tarkastetaan kohteen ilmoituksenmukaisuus, varmistetaan terveyshaittaa ehkäisevien ohjeiden ja suositusten noudattaminen, arvioidaan tilojen ja pintojen kunto, puhtaus, siisteys ja hygieenisuus. Tarkastuksilla havainnoidaan ja tarkastetaan VATI-lomakkeiden sisältämiä aiheita. Suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevien kohdetyyppien tarkastuksilla toiminnanharjoittajaa ohjataan omavalvonnan toteuttamisessa. Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintaan tai asiakirjoihin. Tarkastus voi sisältää etänä suoritettavia osuuksia, kuten haastattelun ja asiakirjatarkastuksen, esim. näytetulosten osalta. Kotirauhan piiriin kuuluvien toimintojen tarkastukset suoritetaan etänä asiakirjatarkastuksena (omavalvontasuunnitelma) ja haastatteluna.

Jatkotoimenpiteet

Valvontatoimet kirjataan ja laaditaan tarkastuskertomus VATI-tietojärjestelmään. Terveyshaitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi annetaan tarvittaessa kehoituksia tai määräyksiä ja näiden noudattamista valvotaan maksullisilla uusintatarkastuksilla.

Valvontasuunnitelman mukaiseen tarkastukseen käytetty aika sisältää valmistautumiseen, tarkastukseen, tarkastuskertomuksen laadintaan ja tietojen tallentamiseen tietojärjestelmään tarvittavan ajan. Matka-aika ei sisälly tarkastukseen. Valvontasuunnitelmaan sisältyvät tarkastukset ovat toimijoille maksullisia.

Suunnitelmalliseen valvontaan eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, vanhainkotien tms. omaan käyttöön tarkoitettut kaivot. Kyseessä ei ole talousvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivo kuitenkin tarkastetaan valvontakohteen varsinaiseen toimintaan (elintarvikelain tai terveydensuojelulain mukainen toiminta) liittyvän suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä.

Vuosien 2020–2024 valvontasuunnitelman mukaisissa tarkastuksissa painopistealueena on sisäilman radonpitoisuuksien selvittäminen muiden oleskelutilojen (koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostettu palveluasuminen) osalta säteilylain 156 §:n mukaisesti. Erityisesti lasten osalta altistumisen rajoittaminen on tärkeää, koska säteilyannos kertyy elimistöön koko eliniän ajan. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta. Tieto kirjataan VATI-järjestelmään.

Moniin terveydensuojeluvalvonnan kohteisiin kohdistuu myös muiden viranomaisten suorittamaa valvontaa. Valvontatoiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi tehdään valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä yhteistarkastuksia, joiden myötä myös yhteistyö sekä tiedonvaihto eri viranomaisten kesken paranevat.

Ympäristöterveys

Vesilaitosten osalta tehdään vuosittain yhteistarkastus Hausjärven kunnan alueella sijaitsevalle Hyvinkään Veden Hikiän tekopohjavesilaitokselle, joka kuuluu Hyvinkään ympäristöterveyden suunnitelmalliseen valvontaan.

2.2 Muut tarkastukset

Terveydensuojelua valvotaan yhteydenottojen perusteella ilmoitusvelvollisten toiminnanharjoittajien lisäksi myös muissa kohteissa. Tarkastuksia tehdään ympäristöterveydelle tulneiden terveyshaittaepäilyjen tai valitusten perusteella. Yleisimmät yhteydenottojen perusteella tehtävät tarkastukset liittyvät asumisterveyteen, meluun, pienpolttoon, haittaeläimiin tai talous- ja uimaveden laatuun. Tarkastukset ovat maksuttomia.

Asiakasyhteydenotot sekä valvonta- ja terveyshaittaepäilyt ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla voi olla mahdollinen terveyshaitta.

3. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja valvontaan käytettävä työaika

Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvien kohteiden valvontatiheydet vuosille 2022–2024 on määritetty kohdetyyppikohtaisesti. Valvontasuunnitelman mukaiset kohdetyypit ja tarkastusten määrät sekä tarkastussuunnitelmat eri vuosille ilmenevät liitteestä II / 1. Osaa valvontakohteista valvotaan useamman toimintatyyppin mukaisesti. Suunnitelman mukaan säännölliseen valvontaan vuonna 2022 tarvitaan 82 htpv.

Kohdetyyppien mukaisessa tarkastustiheyden määrittelyssä on käytetty Valviran valtakunnallista ohjeistusta. Tarkastuksen yhteydessä arvioidaan kohteen tarkastustiheys kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin sekä valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Riskinarvioinnin kannalta merkittäviä tekijöitä ovat altistuvien määrä ja ikäjakautuma, altistavan tekijän vaarallisuus ja altistuksen kesto sekä toistuvuus. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat toiminnanharjoittajan toimintatavat, asiantuntemus, omavalvonta, varautuminen häiriötilanteisiin, aikaisemman valvonnan tulokset sekä huoneiston tai tilan olosuhteet, rakenteet ja kalusto. Kohteen valvontasuunnitelman mukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää riskinarvioinnin perusteella. Uuden kohteen osalta tarkastustiheyttä arvioidaan alustavasti ilmoituksen käsittelyn yhteydessä ja tarkempi riskinarviointi tehdään ensimmäisellä suunnitelman mukaisella tarkastuksella. Uudet kohteet tai kohteet, joissa toiminnanharjoittaja on vaihtunut, tarkastetaan viimeistään seuraavana kalenterivuonna.

4. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Terveydensuojelun valvonnassa tukeudutaan usein näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen laboratorioissa. Tutkimuslaboratorion tulee olla Ruokaviraston hyväksymä. Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut asetukset määrittelevät tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit.

Ympäristöterveys

Talousvettä vähintään 10 m³/vrk tai vähintään 50 henkilölle toimittavien vesilaitosten näytteenotto perustuu STM:n asetukseen 1352/2015 talousveden laatuvaatimuksista ja suosituksista. Näitä pienempien vesilaitosten näytteenotossa noudatetaan STM:n asetusta 401/2001 pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Uimahallien ja muiden yleisten uima-allaskohteiden näytteenotto toteutetaan STM:n asetuksen 315/2002 uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista mukaisesti.

Vesilaitosten, uimahallien ja muiden yleisten uima-allaskohteiden kanssa on laadittu huoneistokohtaiset näytteenottosuunnitelmat, joissa on määritetty näytemäärät, näytteenottotiedot ja -kohteet sekä näytteistä tehtävät tutkimukset.

Elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, vanhainkotien, leirikeskusten ja muiden vastaavien valvontakohteiden omaan käyttöön tarkoitettujen kaivojen näytteenotto ja tutkimukset toteutetaan STM:n asetuksen 401/2001 pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista mukaisesti 1–3 vuoden välein.

Valvonta-alueella sijaitsevien pienten yleisten uimarantojen ja talviuintipaikkojen uimavedenlaatua valvotaan STM:n asetuksen 354/2008 mukaisin näytteenotoin. Näytteenotto tapahtuu uimarannoilta kolme kertaa uimakauden aikana ja talviuintipaikkojen osalta kerran talviuintikaudessa.

Taulukko 1. Suunnitelmallinen näytteenotto

kohdetyyppi	kohteita	viranomaisnäytteitä
pienet yleiset uimarannat	27	81
yleiset uimalat ja muut vastaavat	5	182
talviuintipaikat	5	5
Talousvettä toimittavat laitokset \geq 5000 käyttäjää tai \geq 1000m ³ /d	2	70
Talousvettä toimittavat laitokset (50–5000 käyttäjää tai 10–1000m ³ /d), oman laitoksen tuottama vesi	6	22
Talousvettä toimittavat laitokset (50–5000 käyttäjää tai 10–1000 m ³ /d), ei omaa vesilaitosta	7	15
Alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d tai muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde.	60	20

Näytteenotto suoritetaan ympäristöterveyden viranhaltijoiden toimesta. Näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin ympäristöterveyden viranhaltija. Ympäristöterveyden on kuitenkin varmistettava talous- ja uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Pätevyyden voi osoittaa esimerkiksi ympäristönäytteenottajan henkilösertifioinnilla tai että näytteenottajat ovat suorittaneet talous- tai allasvesihygieenistä osaamista osoittavan testin ja heillä on vesityökortti. Näytteenottajilla on oltava myös riittävästi kokemusta näytteenotosta ja näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet.

Ympäristöterveys

Valvontasuunnitelmaan sisältyvät näytteenotot sekä näytteiden tutkimiset ovat toimijoille maksullisia. Mikäli laboratoriotutkimuksissa todetaan, että näyte ei täytä laatuvaatimuksia/-suosituksia, otetaan suoritettujen korjaustoimenpiteiden jälkeen uusintanäyte. Uusintanäyte ja sen näytteenotto on toimijalle maksullinen.

Näytteet tutkitaan laboratoriopalveluiden kilpailutuksessa valitussa laboratoriossa. Kilpailutuksessa on edellytetty laboratorion täyttävän standardin SFS 17025 vaatimukset ja viranomaisnäytteissä tutkimusmenetelmien on oltava akkreditoituja. Valitun laboratorion kanssa tehdyssä sopimuksessa on edellytetty palveluiden tarjoamista häiriötilanteissa myös virkaajan ulkopuolella. Näytteiden tutkimuslaboratorio on Vita Laboratoriot Oy, Helsinki.

5. Muut terveydensuojelun viranomaistehtävät

Lainsäädäntö sisältää paljon muitakin terveydensuojeluviranomaistehtäviä, joihin on varattu henkilöresursseja ja työaikaa säännöllisen valvonnan lisäksi.

Näitä ovat:

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja yhteensovittaminen mm. kuntien valmiussuunnitelmien kanssa sekä häiriötilanteiden harjoittelu
- epidemioiden ja häiriötilanteiden selvitykset
- asumisterveysasiat
- tarkastuskäynteihin kuulumaton näytteenotto
- asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet
- sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyö (esim. sisäilma-, vesihuolto-, ja pohjavedensuojelutyöryhmät, sosiaalitoimi)
- omat ja valtakunnalliset projektit
- lausunnot muille viranomaisille (esim. kaava-, ympäristölupa- ja rakennuslupalausunnot)
- toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. toiminnanharjoittajille suunnatut koulutukset ja informaatio-ohjaus)
- toiminnan kehittäminen, kouluttautuminen, laatukäsikirjan päivitys ja ylläpito
- valvontasuunnitelman painopisteenä olevat tehtävät

6. Terveydensuojelun painopisteet 2022-2024

1. Talousvesi

2022	2023	2024
• Talousvesilaitosten valvontatutkimusohjelmien päivittäminen vuosille 2022-2026• STMa 401/2001 mukaisten ostovesiosuuskuntien valvontatarpeen arviointi• Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja –hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja riskinarvioinnin hyväksyminen		

Ympäristöterveys

2. Toiminnanharjoittajien tukeminen

2022	2023	2024
• Toiminnanharjoittajien tukeminen riskien tunnistamisessa• Toiminnanharjoittajien omaavalvonnassa korostaminen ja tukeminen		

3. Terveystieteellisten olojen valvonta

2022	2023	2024
• Tsl 13 §:n mukaisten tilojen sisäilman radonseuranta• Tsl 13 §:n mukaisten kohteiden ajantasaisuuden kartoitus Vati-ohjelmassa		

4. Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

2022	2023	2024
• Viranomaisyhteistyön lisääminen ympäristöterveyden edistämiseksi• Häiriötilanneharjoitukset		

Liitteet

liite 1: Terveystieteellisten olojen valvonnassa kohteet, tarkastustiheydet ja tarvittava työaika 2022–2024

Valvontakohtedyyppi		Riskiluokka	Kohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys	Tarkastuksen kesto/h	Tarkastuksen kesto keskim./h	2022		2023		2024	
							tarkastusten lkm	työaika (h)	tarkastusten lkm	työaika (h)	tarkastusten lkm	työaika (h)
							Talousveden toimittaminen	EU-raportoitava vedenjakelualue (≥ 5000 käyttäjää tai ≥ 1000m3/d)	3	2	1	8-15
	Muu vedenjakelualue (50-4999 käyttäjää tai 10-999 m3/d),oman laitoksen tuottama vesi	3	6	1	2-6	4	6	24	6	24	6	24
	Muu vedenjakelualue (50- 4999 käyttäjää tai 10-999 m3/d), ei omaa vesilaitosta	3	8	0,5	2-6	4	3	12	5	20	3	12
	Pieni vedenjakelualue (< 50 käyttäjää tai < 10 m3/d) tai muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde.	2	10	0,3	2-6	3	3	9	3	9	3	9
Veden toimittaminen talousvettä toimittavalle laitokselle	Tukkuvesilaitos (talousvettä toimittavalle laitokselle vettä toimittava toiminnan harjoittaja.	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokoontuminen, julkiset huij ja kokoon-tumishuoneistot	Lasten ja nuorten kohteet: kerho- ja nuorisotilat, leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkihuoneistot	2	25	0,25	2-4	3	8	24	3	9	6	18

Terveydensuojeluvalvonta 2022-2024

Opetus- toiminta, koulut ja oppi- laitokset	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, korkeakoulu ja muu aikuiskoulutus	2	49	0,3	4-12	10	18	180	11	110	20	200
Majoitus- toiminta, majoitus- huoneistot	Hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat, kasarmit jne.	2	22	0,2	2-4	3	5	15	3	9	3	9
Kauneu- denhoitoa ja ihon- käsittelyä suorittavat huoneistot	Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihonkäsittely tai -hoito	2	40	0,25	2-3	2	8	16	12	24	4	8
	Solarium	2	4	0,2	2	2	1	2	0	0	0	0
Sosiaali- huollon palvelut	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	2	34	0,3	2-6	4	22	88	11	44	1	4
	Lasten-, koulu ja nuorisokodit, ammattilliset perhekodit, muut lastensuojeluyksiköt	2	11	0,3	2-6	5	4	20	2	10	4	20
	vanhainkoti (laitos), vanhusten tehostetun palveluasumisen yksikkö, kehitysvammalaitos	2	21	0,3	2-6	5	10	50	5	25	6	30
	Muut sosiaali-alan yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen) Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt	2	19	0,3	2-6(5)	5	11	55	5	25	3	15

Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymä

Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvontasuunnitelma 2020–2024

Päivitys vuosille 2022–2024

Ympäristöterveys

1. Johdanto	3
2. Suunnitelmallisen tarkastuksen määrittely ja sisältö.....	4
3. Tarkastuskohteiden tarkastustiheys ja niihin käytettävä aika	5
4. Muut tupakkalain mukaiset tehtävät	5
5. Näytteenotto ja tutkiminen	6
6. Valtakunnalliset painopistealueet 2022–2024	6

Ympäristöterveys

1. Johdanto

Valvonnan tavoitteena on ihmiselle myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön lopettaminen sekä ehkäistä tupakkatuotteiden käytön aloittamista, nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä suojella väestöä altistumiselta niiden savulle.

Tupakkalain (549/2016, 83 §) mukaan kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan suunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista ja ehkäisee terveysvaaroja. Valvontasuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatima valtakunnallinen tupakkalain päivitetty valvontaohjelma vuosille 2020–2024 sekä Valviran kunnille lähettämä ohjauskirje 7.7.2021. Keskusviranomaisen ohjeistusten tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdentaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvät säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi muut kunnallisen valvontayksikön vastuulla olevat valvontaa tukevat tupakka- ja lääkelain valvonnan tehtävät.

Tupakkalain valvonnassa on tapahtunut useita muutoksia viimeisien vuosikymmenten aikana. Savuttomat tilat ja alueet ovat lisääntyneet sekä laajentuneet ja tupakkatuotteiden sekä nikotiininesteiden myynnistä on tullut luvanvaraista toimintaa. Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikat ovat olleet hyväksymismenettelyn piirissä vuodesta 2009 alkaen ja 2016 voimaan tulleen uuden tupakkalain (549/2016) myötä nikotiininesteiden myynti sallittiin Suomessa. Nikotiininesteiden myynti on luvanvaraista, ja niiden myynti on yhdistetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntiin. Valvonnan kannalta lainsäädännön muutokset ovat vähentäneet suunnitelmallisen valvonnan tarvetta tupakointikieltojen ja -rajoitusten puolella, mutta lisänneet tuotteiden, vähittäismyyntipakkausten ja myynnin valvontaa.

Tupakkalain soveltamisala on laajentunut koskemaan tupakkatuotteiden lisäksi sähkösavukkeita, niissä käytettäviä nesteitä (nikotiinillisia ja nikotiinittomia) sekä poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita. Lisäksi lakiin tuli kansallista lisäsääntelyä koskien muun muassa etämyyntiä, tukkumyynnin luvanvaraisuutta sekä tupakointikieltoja. Myyntiä koskevat kiellot ja rajoitukset laajennettiin koskemaan myös lain piiriin tulleita uusia tuotteita. Vuonna 2019 on tehty muutoksia jäljitettävyyden- ja turvaominaisuusmerkintöihin. Tupakkalakiin on tulossa valvontaohjelmakauden aikana yksi tai useampia muutoksia, joihin toiminnan suunnittelussa tulee varautua.

Tupakkalain § 44 ja 48 mukaan kuntayhtymän perii hakijalta/ilmoittajalta myyntiluvan hyväksymisestä ja ilmoituksen käsittelystä taksan mukaisen maksun. Lisäksi myyntiluvan haltijalta peritään tupakkalain § 91 mukaan myyntipistekohtainen vuosittainen valvontamaksu. Valvontamaksut kattavat kaikki valvontasuunnitelmaan sisältyvät valvontatoimenpiteet.

Ympäristöterveys

Valvontasuunnitelmassa on esitetty myös lääkelain valvontatarve, vaikka lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole määritellyt suunnitelmallista tarkastustiheyttä lääkelain perusteella tarkastettaville kohteille. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikat ovat olleet hyväksymismenettelyn piirissä vuodesta 2006 alkaen. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin luvanvaraisuuteen liittyviä tehtäviä ovat lupien käsittely, luparekisterin ylläpito sekä lupiin liittyvät tarkastukset. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin kohteet on myös rekisteröity valtakunnalliseen ympäristöterveydenhuollon keskitettyyn VATI-järjestelmään. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ylläpitää valtakunnallista luparekisteriä.

2. Suunnitelmallisen tarkastuksen määrittely ja sisältö

Tupakka- ja lääkelain mukaista suunnitelmallista valvontaa kohdennetaan tupakkatuotteiden myyntiin, mainontaan, esilläpitoon ja jäljitettävyyteen sekä tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamiseen. Valvontatoimenpiteen tupakan myynnin kohteisiin, joihin valvontavuonna suoritetaan myös elintarvikelain suunnitelmallinen tarkastus, suorittaa elintarviketarkastaja. Mahdollisen tupakan myynnin valvonnasta aiheutuvan seurantatarkastuksen suorittaa tupakkalain mukaista valvontaa suorittava tarkastaja.

Tarkastukseen valmistautuminen

Tutustutaan kohteen asiakirjoihin, lainsäädäntöön, tarkastusohjeisiin ja varataan tarkastuksella tarvittavat välineet.

Tarkastus

Tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin suunnitelmalliseen tarkastukseen sisältyy tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupaan liittyvät asiat. Tarkastetaan kohteen ilmoituksen mukaisuus sekä tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden, tupakkajäljitelmiä ja nikotiininesteiden myynnin järjestelyihin, myynnin omavalvontaan, mainontaan ja esilläpitoon liittyvät asiat sekä näiden pakkauksiin liittyvät asiat.

Tupakointitilallisten ravintoloiden ja ravitsemusliikkeiden tupakkatilojen suunnitelmallisessa valvonnassa kiinnitetään huomiota omavalvontaan, laitteiston huoltoon ja toimivuuteen, tupakkatilojen luvanvaraisuuteen. Tupakointitiloista ei saa levitä savua niihin tiloihin, jossa tupakointi on kielletty.

Tupakkalain mukaisissa tarkastuksissa käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita ja ohjeita.

Läkelain mukaisissa nikotiinikorvaushoitotuotteiden myynnin tarkastuksessa katsotaan myyntilupaan liittyvät asiat, myynnin valvonta ja omavalvonta.

Nikotiinivalmisteiden valvonta kohdistuu myyntilupa-asioihin, myynnin valvontaan ja esilläpitoon.

Tarkastuksiin liittyy usein ohjausta ja neuvontaa.

Jatkotoimenpiteet

Laaditaan tarkastuskertomus Ympäristöterveyden keskitettyyn toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmää (VATI) ja suoritetaan mahdollinen seurantatarkastus annettujen ohjeiden ja määräysten toteutuksen varmistamiseksi.

Ympäristöterveys

3. Tarkastuskohteiden tarkastustiheys ja niihin käytettävä aika

Valvontatarve on ensisijaisesti määritelty valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman (2020–2024) mukaisesti. Nikotiinivalmisteiden myynnin valvontatiheys on sama kuin tupakkatuotteiden myynnin valvonnassa. Kohdekohtainen riskinarviointi suoritetaan tarkastuksen yhteydessä ja siinä huomioidaan kohteen toiminta ja valvontahistoria. Tarkastustiheyttä voidaan lisätä, jos edellisissä ja tehdyssä tarkastuksessa on tullut ilmi rikkomuksia tai omavalvonta on puutteellista. Uudet kohteet tai kohteet, joissa toiminnanharjoittaja on vaihtunut, tarkastetaan viimeistään seuraavana kalenterivuonna.

Valvontasuunnitelman mukaisten myyntikohteiden ja erillisten tupakointitilojen tarkastusten määrät sekä käytettävä työaika ilmenevät taulukosta 1. Suunnitelman mukaan vuoden 2022 säännölliseen valvontaan tarvitaan 14 htpv.

Taulukko 1. Tupakka- ja lääkelain mukaiset kohteet, tarkastustiheydet ja tarvittava työaika

	Koh- teita	Ti- heys	Aika (h)	2022		2023		2024	
				Tark. (kpl)	Aika (h)	Tark. (kpl)	Aika (h)	Tark. (kpl)	Aika (h)
Tupakointikiellot ja -rajoi- tukset - tupakointitilat	3	0,3	2	1	2	1	2	1	2
Tupakkatuotteiden myynti ja markkinointi	67	0,5	2	33	66	34	68	33	66
Nikotiinikorvausvalmis- teet (lääkelaki)	38	0,5	2	19	38	19	38	19	38
Yhteensä	108			53	106	54	108	53	106

4. Muut tupakkalain mukaiset tehtävät

Valvontasuunnitelmassa olevien tarkastusten lisäksi osa työstä koostuu tehtävistä, joiden määrää ei voida arvioida etukäteen. Tällaisia tehtäviä ovat mm. vähittäismyyntilupahakemusten sekä valitusten tai ilmiantojen käsittely laittoman kaupan ehkäisemisen yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, matka-ajat, uusien valvontakohteiden selvittäminen. Käytettävään työaikaan sisältyy myös koulutus, ohjaus, neuvonta, toiminta tupakkalain asiantuntijana sekä laadun kehittäminen.

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on savuttomuuden valvonnan osalta poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Näiden suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä.

Tupakkalain mukaan asuinyhteisön yhteisissä sisätiloissa ei saa tupakoida. Tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuinyhteis-

Ympäristöterveys

sön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi kulkeutua savua toiselle parvekkeelle, toisen huoneiston ulkotilan oleskelualueelle tai huoneiston sisätiloihin eikä savun kulkeutumista voida rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella estää. Savun kulkeutuminen riittää kiellon määräämiseen eikä terveyshaittaa tarvitse osoittaa.

Valvira pyytää valvontaviranomaisia huomioimaan suunnitelmassa tupakkalain valvonnan toimintaympäristöön tulevat muutokset, jotka johtuvat markkinavalvontalainsäädännön ja tupakkalain tulevista muutoksista vuonna 2022. Muutokset vaikuttavat valvontaan joko siirtymäajan jälkeen tai heti lain astuttua voimaan, kuten tupakointikieltojen laajeneminen yleisille uimarannoille ja lasten leikkikentille. Uimarantojen tupakointikiellon noudattamista valvotaan ensisijaisesti terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä ja tarvittaessa annetaan toimijoille ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi tupakkalakiin tulee muutos (§ 96), jolloin kunnalla on mahdollisuus kieltojen lisäksi antaa määräyksiä.

Yhteensä tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontaan tarvittava työaika on v.2022 (66) htpv.

5. Näytteenotto ja tutkiminen

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten toteutumisen arviointi perustuu pääsääntöisesti aistinvaraiseen arviointiin savuttomuudesta, sillä mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset. Tupakansavun kulkeutumista voidaan tarvittaessa selvittää merkkisavututkimuksella tai käyttämällä passiivikeräintä. Passiivikeräimellä kerätyn näytteen analysoi Työterveyslaitos.

6. Valtakunnalliset painopistealueet 2022–2024

Taulukko 2. Valtakunnalliset painopistealueet

Toiminta-vuosi	2022	2023	2024
Painopiste	Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa		

Tupakkalaissa on erikseen säädetty toiminnanharjoittajan omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta niin myynnin kuin tupakointikieltojenkin suhteen. Omavalvonnan tukemista tehdään tarkastusten yhteydessä koko suunnitelmakauden ajan.

Painopiste ehkäisevän päihdetyön kanssa kohdistuu koko suunnitelmakauden valtakunnallisen valvontaohjelman teemaan yhtenäinen valvonta ja yhteisyö. Ehkäisevää päihdetyötä tekevien viranomaisten ryhmään voi terveysvalvonta tuoda näkemyksiä mm. tupakkatuotteiden myynnin ja savuttomuuden valvonnasta sekä vastaavasti saada luotettavaa ja ajankohtaista tietoa alueen päihteidenkäytöstä, joka voidaan huomioida savuttomuuden neuvontaan ja ohjaukseen lasten ja nuorten kohteiden tarkastuksilla, esim. koulut.

Riihimäen seudun terveystakeskuksen kuntayhtymä

Valvontasuunnitelma eläinten terveyden ja
hyvinvoinnin valvonnasta sekä
eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä

Päivitys 2022

1	Johdanto	4
2	Toimintaympäristö.....	4
3	Suunnitelman kuvaus.....	4
4	Voimavarat.....	5
4.1	Henkilöstön resurssitarpeen kartoitus.....	5
4.2	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	5
4.3	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
5	Tietojärjestelmät.....	6
6	Yhteistyö ja viestintä	7
7	Maksut	8
8	Valvonnan toimeenpano	8
8.1	Hankkeet ja valvonnan painopisteet	8
8.2	Eläinten terveyden valvonta.....	9
8.2.1	Eläintautivalmius	9
8.2.2	Eläintautiepäilyt ja – tapaukset	9
8.2.3	Zoonoosien valvonta.....	10
8.2.4	Terveysvalvontaohjelmat	10
8.2.5	Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	10
8.2.6	Muu tautiseuranta	11
8.2.7	Eläinten keinollinen lisääntyminen	11
8.2.8	Eläimistä saatavat sivutuotteet	11
8.2.9	Elävien eläinten laitton tuonti	12
8.2.10	Elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden sisämarkkinakauppa ja vienti	12
8.3	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	12
8.3.1	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	13
8.3.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	13
8.4	Tukivalvonta.....	14
9	Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano.....	14
9.1	Peruseläinlääkäripalvelu.....	14
9.2	Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	14
9.3	Kiireellinen eläinlääkäriapu	14

9.4	Saatavuus- ja laatutavoitteet	15
9.4.1	Ajanvaraus	15
9.4.2	Saatavuus	15
9.5	Toimitilat	16
9.6	Välineresurssit	16
9.7	Ostopalvelut	16
9.8	Perustason ylittävät palvelut	16
9.9	Laboratoriopalvelut	16
10	Ohjaus	17
11	Laatu	17
12	Seuranta ja raportointi	17
12.1	Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	17
12.2	Viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot	18
12.3	Palvelujen käytön tilastointi	18

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain 765/16.10.2009 10 § säädetään, että kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

2 Toimintaympäristö

Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymän jäsenkunnat ovat Hausjärven kunta, Lopen kunta ja Riihimäen kaupunki sekä 1.7.2013 alkaen Janakkalan kunta ympäristöterveydenhuollon osalta. Perussopimuksen mukaan kuntayhtymän tehtävä on jäsenkuntien kansanterveystyön, ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon järjestäminen ja kehittäminen. Ympäristöterveydenhuolto on yksi kuntayhtymän neljästä tulosalueesta. Ympäristöterveydenhuollon tulosalueeseen kuuluvat terveystieteiden ja eläinlääkintähuollon tulosyksiköt. Kuntayhtymän ylin päättävä toimielin on yhtymähallitus.

Ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen väestömäärä on noin 61 000. Jäsenkunnittain asukkaita on Hausjärvi 8 200, Loppi 7 900 ja Riihimäki 28 700 sekä Janakkalassa 16 200. Riihimäellä pääosa väestöstä (n. 97 %) asuu taajama-alueella. Lopella on kolme taajamaa (Loppi kk, Launonen ja Läyliäinen). Lopella on lisäksi n. 3 300 loma-asuntoa. Hausjärvellä on neljä taajamaa (Oitti, Ryttylä, Hikiä ja Monni) ja Janakkalassa taajamia on kaksi (Turkenki ja Tervakoski). Kaikissa maaseutukunnissa asuu taajamissa noin 2/3 väestöstä.

Alueella toimii useita yksityisiä ammatinharjoittajia sekä kaksi pieneläinklinikkaa Riihimäellä ja kaksi Janakkalassa. Virka-aikoina kunnallisten eläinlääkäripalvelujen tarpeen pääpaino on lemmikkieläinten hoidossa, sillä yksityiset ammatinharjoittajat hoitavat suurimman osan alueen nauta- ja hevospraktiikasta. Alueella lypsykarjatilojen määrä on vähentynyt jatkuvasti, yhteistoiminta-alueella on 36 maitotilaa (Loppi 10, Riihimäki 5, Hausjärvi 10 ja Janakkala 11). Vuonna 2015 lopussa tilojen määrä oli 51. Nopeinta tilojen väheneminen on ollut Lopella.

3 Suunnitelman kuvaus

Tässä suunnitelmassa kuvataan kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinlääkäripalveluiden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymän alueella. Suunnitelma sisältää tiedot eläinlääkäripalveluiden tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä kuvauksen valvontakohteista, tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Lisäksi suunnitelma sisältää kuvauksen valvonnan toteutumisen seurannasta ja raportoinnista. Suunnitelmaa laaditta-

essa on huomioitu Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan (EHO) vuosille 2015–2022 tehty päivitys vuodelle 2022.

4 Voimavarat

4.1 Henkilöstön resurssitarpeen kartoitus

Kuntayhtymän eläinlääkäripalveluiden ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatarve ja resurssitarve on esitetty lomakkeessa ”Resurssitarpeen kartoitus”.

4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuollon yksikössä työskentelee kaksi kokoaikaista praktikkoeläinlääkärinä, valvontaeläinlääkäri ja eläintenhoitaja. Vuodelle 2022 on lisäksi saatu määräraha osaikaisen eläintenhoitajan palkkaukseen(0,8htv). Vakinaisen eläintenhoitajan työajasta on 20 % varattu toimistotehtäviin. Praktikkoeläinlääkäreiden vuosilomien ja muiden pidempien poissaolojen varalle on käytössä sijaismäärärahaa noin kahden kuukauden ajalle. Lyhyet poissaolot ja päivystysvapaat hoidetaan vastavuoroisesti eläinlääkäreiden kesken.

Praktikkoeläinlääkärit siirtyivät vuoden 2019 alussa työskentelemään yhteisvastaanotolla Riihimäellä ja samalla toiminta Janakkalan toimipisteessä lakkasi.

Eläinlääkintähuollon yksikön esimiehenä on terveysvalvonnan johtaja (I kaupungineläinlääkäri). Hänen hallinnollisena sijaisenaan toimii hygieenikkoeläinlääkäri. Hygieenikkoeläinlääkäri vastaa maidontuotantotilojen tarkastuksista.

Valvontaeläinlääkäri vastaa pääasiassa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä osaltaan eläintautien vastustamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Valtio korvaa kunnalle valvontaeläinlääkäriin palkkakustannukset henkilöstösivukuluineen ja valvontatehtävistä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset, aineet ja tarvikkeet. Praktikkoeläinlääkärit ja hygieenikkoeläinlääkäri tekevät myös osaltaan eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä, jolloin niistä saadaan valtiolta korvaus tuntiperusteisesti. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat pääosin eläintautivalvonnasta sekä siihen liittyvästä näytteenotoista. Toinen kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäriksi. Eläinlääkäreiden ohessa myös terveystarkastajat ja eläintenhoitaja, jolla on Etelä-Suomen aluehallintoviranomaisen myöntämä eläinsuojeluvalvojan oikeudet, osallistuvat valvontaeläinlääkäriin mukana tarkastuksille.

Praktikkoeläinlääkärit vastaavat tilojen terveydenhuoltokäynneistä sekä ante mortem -tarkastuksista.

Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys on järjestetty yhdessä Hämeenlinnan kaupungin ja Hyvinkään kaupungin kanssa. Sopimus mahdollistaa myös virka-aikana kiireellisen eläinlääkäriavun antamisen sopimusalueella. Sopimusalueeseen kuuluvat Loppi, Riihimäki, Hausjärvi, Hattula, Hyvinkää, Janakkala ja Hämeenlinna.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Henkilöstön pätevyys on varmistettu virkojen pätevyysvaatimuksissa ja osaamisen kehittämisessä. Henkilöstöä rekrytoitaessa kuvataan hakuilmoituksessa kelpoisuusvaatimusten

lisäksi kyseiseen virkaan/toimeen kuuluvien tehtävien pätevän hoidon edellyttämät muut vaatimukset. Hakemusten perusteella valitaan haastatteluun hakijamäärästä riippuen 1-5 hakijaa. Henkilöiden kelpoisuusvaatimusten täyttyminen varmistetaan alkuperäisistä todistuksista haastattelujen yhteydessä tai Ruokaviraston ylläpitämästä rekisteristä.

Ammattitaitoa ylläpidetään mahdollistamalla henkilöstön osallistuminen oman alan maksuttomiin koulutuksiin, kuten Ruokaviraston ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämille koulutus- tai neuvottelupäiville. Lisäksi henkilöstöllä on koulutusmäärärahojen puitteissa mahdollisuus osallistua mm Suomen Eläinlääkäriliiton, Fennovet Oy:n, eläinlääkäreiden erikoisyhdistysten ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan järjestämiin koulutuksiin. Työnantajan maksaman koulutuksen lisäksi voi itse maksettuaan koulutukseen saada palkallista vapaata. Koulutuksen on liityttävä työtehtäviin.

Henkilökohtaiset koulutustarpeet sekä toteumat käsitellään loppuvuoden kehityskeskusteluissa sekä eläinlääkintähuollon palaverissa. Tehtäväkuvaan liittyvien koulutusten lisäksi järjestetään koko kuntayhtymän tai tulosalueen henkilöstölle yhteistä sisäistä koulutusta ajankohtaisista aiheista. Valvontasuunnitelmien toteutumisen seurannassa arvioidaan myös koulutussuunnitelmien toteutuminen.

5 Tietojärjestelmät

Eläinlääkintähuollon käytössä olevien erilaisten tietojärjestelmien avulla saadaan hyödyllistä tietoa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tueksi.

Valvontaeläinlääkärin käytössä ollut **DigiaTarkastaja**- tietojärjestelmä on irtisanottu 1.4.2021 alkaen. Tarkastaja-järjestelmän päivitys on lopetettu kaksi vuotta sitten eikä sen toimivuus nykyisten Windows- käyttöjärjestelmien kanssa ole hyvä. Ruokavirastossa osana ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmän kehittämishanketta valmistellaan ELSU-sovellusta valtakunnalliseksi eläinsuojeluvalvonnan tietojärjestelmäksi, jonka ensimmäinen versio on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2022. Toistaiseksi uudet eläinsuojelupäätökset ja tarkastuspöytäkirjat säilytetään allekirjoitettuina paperiversioina sekä sähköisinä verkkokansiossa.

Pääsynhallinnan avulla haetaan käyttöoikeuksia maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alan viranomaistietojärjestelmiin. Terveysvalvonnan johtaja myöntää pääsyn järjestelmään eläinlääkintähuollon osalta.

Pikantti on toimialan viranomaisille tarkoitettu extranet-palvelu, jossa on myös eläinlääkintähuollon aihepiiriin kuuluvaa tietoa. Kaikilla eläinlääkäreillä on pääsy Pikanttiin.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä on siipikarjan, nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien ja eräiden muiden eläintenpitäjien rekisteröintitiedot. Rekisteriä käytetään hyödyksi eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonnassa. Valvonta- ja hygieenikkoeläinlääkärillä on pääsy tähän rekisteriin.

Eläinrekistereitä ovat lammas- ja vuohirekisteri, sikarekisteri ja nautarekisteri. Valvontaeläinlääkärillä on pääsy näihin rekistereihin. **Lammas- ja vuohirekisterissä, sekä nautarekisterissä** on haettavissa jokaisen eläimen yksilötiedot, mm. EU-tunnus, syntymäaika,

sijaintitieto, rotu, sukupuoli, emätieto ja omistajatiedot, sekä myös eläimen teurastus- ja välitystiedot. Rekisteristä saadaan myös mm. haettua eläintenpitäjäkohtaisesti yksilötiedot kaikista hänen omistamistaan nautaeläimistä. **Sikarekisteristä** löytyy mm. pitopaikkakohtaisesti tilan eläinten määrät ja kuolleisuudet, sekä sikojen ostot, myynnit ja tilan pitopaikkojen väliset siirrot.

Kartturi-sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien tautien vastustustoimenpiteitä. Sillä voidaan myös tehdä raportteja ja listoja alueen eläintenpitopaikoista. Kartturin käyttöoikeudet ovat valvontaeläinlääkärillä ja hygieenikkoeläinlääkärillä.

Traces (Trade Control and Expert System) on EU-komission ylläpitämä, internetissä toimiva kansainvälinen järjestelmä, jonka tarkoituksena on elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistaminen EU:n jäsenvaltioiden välisissä siirroissa, tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista sekä viennissä EU:n ulkopuolisiin maihin. Järjestelmää käyttävät sekä viranomaiset (mm. kunnaneläinlääkärit) että toimijat. Traces Classicin rinnalle on lokakuun puolivälissä 2021 otettu käyttöön **TRACES-NT**, jossa suurimpana muutoksena perinteiseen järjestelmään on todistusten sähköinen allekirjoitus.

Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja **Sikava** eli sikaloiden terveydenhuollon seurantajärjestelmä ovat Eläinten terveys ry:n omistamat ja ylläpitämät sellainpohjaiset sovellukset, joita praktikkoeläinlääkärit käyttävät terveydenhuoltotyössä.

Em. rekistereitä ja järjestelmiä pyritään käyttämään työssä tarpeen mukaan. Käyttökoulutukseen osallistutaan tarvittaessa.

Eläinlääkäriohjelmistona on **TeraKuun KliniQ**, hankittu 2013 ja vuoden 2021 aikana ohjelmisto on päivitetty selainpohjaiseksi. Ohjelmassa on mm. asiakasrekisteri potilastietoi-neen, lääke- ja tarvikkehinnasto ja potilaslaskutus. Ohjelman kautta on pääsy Naseva- ja Sikava tietoihin. Ohjelmaan voidaan luoda käyttäjätunnus myös sijaisina toimiville eläinlääkäreille. Päivitetty järjestelmä mahdollistaa sähköinen ajanvarauksen, mutta sen käytön ottoa on lykätty koronasta johtuen.

6 Yhteistyö ja viestintä

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään eläinsuojeluyhdistysten ja löytöeläintalojen kanssa. He järjestävät tilapäistä hoitoa alueen löytöeläimille sekä eläinsuojelullisista syistä tilapäistä hoitoa tarvitseville tai pysyvästi uudelleen sijoitettaville lemmikkieläimille.

Poliisin kanssa yhteistyö koskee esitutkintaan päätyvien eläinsuojelurikkomusten tai -rikkosten selvitystä. Poliisi antaa eläinlääkäreille tarvittaessa virka-apua eläinsuojelutarkastusten suorittamisessa. Eläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston järjestämiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin 2-3 kertaa vuodessa. Lisäksi pidetään yhteyttä aluehallintovirastoon tarvittaessa sähköpostilla ja puhelimitse. Jokaisella viranhaltijalla on käytössään ajan-tasaiset vastuuhenkilöiden yhteystiedot.

Koska eläinlääkintähuolto on osa terveyskeskuskuntayhtymää, yhteydenpito paikalliseen terveysviranomaiseen on sujuvaa. Terveysviranomaisiin tapahtuvia yhteydenpitomuotoja

ovat johtoryhmän sekä epidemioiden selvitys- ja hygienia työryhmien kokoukset. Terveysvalvonnan johtaja on jäsenenä näissä kaikissa työryhmissä ja hygieenikkoeläinlääkäri on mukana epidemioiden selvitystyöryhmässä. Johtoryhmä ja hygienia työryhmät kokoontuvat säännöllisesti ja epidemioiden selvitystyöryhmä tarvittaessa.

Viestinnässä noudatetaan Riihimäen seudun terveystieteiden keskuksen viestintäohjetta ja yleisiä viestinnän toimintalinjoja. Normaalista omasta toiminnasta ja palveluista annetaan informaatiota internetsivujen, lehti-ilmoitusten, haastattelujen ja palveluesitteiden kautta. Uusista oleellisista muutoksista, esim. alueen eläintautitilanteesta, omassa toiminnassa tai lainsäädännössä, tiedotetaan aktiivisesti internetsivuilla, lehdistötiedotteiden, kohdennettujen tiedotejakeluiden tai sosiaalisen median välityksellä. Välitöntä tiedottamista edellyttävissä tapauksissa, esim. epäiltäessä helposti leviävää tai vaarallista eläintautia, tiedottaminen hoidetaan yhteistyössä aluehallintoviraston eläinlääkäreiden kanssa.

Erityistilanteissa noudatetaan kuntayhtymän valmiussuunnitelmaa.

7 Maksut

Eläinlääkintähuollossa kuntayhtymä perii klinikkamaksua muiden kotieläinten kuin hyötyeläinten omistajilta tai haltijoilta. Päivitetty taksa on otettu käyttöön 1.6.2016. Klinikkamaksun suuruus riippuu suoritettujen toimenpiteiden vaativuudesta (0–35 euroa+alv). Päivystysaikana ja ulkopaikkakuntalaisten osalta maksun suuruus on aina 35 euroa+alv. Klinikkamaksutaksa on tarkoitus päivittää vuoden 2022 aikana.

Päivystysaikana on alueella käytössä lisämaksullinen palvelunumero. Palvelu on otettu käyttöön 1.9.2011. Päivystyspuhelinnumeroiden hinnat ovat päivystysaikoina kello 08–22 välillä 1,51 €/min ja kello 22–08 välillä 3,02 €/min. Arkipäivisin ma–pe kello 8–16 puhelut ovat maksuttomia. Maksullisen päivystysnumeron käyttöönotosta ja puhelinnumeroiden hinnoista on päätetty yhtymähallituksessa (Yh 17.2.2010 § 30).

8 Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta Riihimäen seudun terveystieteiden keskuksen kuntayhtymässä toteuttaa eläintautilainsäädännössä ja eläinsuojelulainsäädännössä paikalliselle viranomaisvalvonnalle asetettuja velvoitteita.

Valvonta on riskiperusteista ja sitä toteutetaan sekä suunniteltuna sekä epäilyyn perustuvana.

8.1 Hankkeet ja valvonnan painopisteet

Valvonnan tarkastukset kohdennetaan ja toimintatavat päivitetään yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueiden mukaisesti. Virkaeläinlääkärit osallistuvat aktiivisesti aluehallintoviranomaisen ja keskusviranomaisen järjestämiin koulutuksiin.

Eläinten hyvinvointilaki tulee mahdollisesti voimaan vuoden 2023 alusta. Lain mahdollisten uusien velvoitteiden vaikutuksista ei ole vielä tarkempaa tietoa. Asetus koirien tunnistus-

merkinnästä ja rekisteröinnistä astuu voimaan 1.1.2023 ja koirien tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin valvontaan valmistaudutaan vuonna 2022.

Eläintauteihin käytettävä työaika on kasvanut erityisesti lintuinfluenssatapausten myötä.

8.2 Eläinten terveyden valvonta

8.2.1 Eläntautivalmius

Toinen praktikkoeläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäriksi, joka saa vuosittain lisäkoulutusta aluehallintovirastolta helposti leviävien eläntautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkäri on valmis tarvittaessa läänineläinlääkärin tai Ruokaviraston määräyksestä toimimaan myös oman valvonta-alueensa ulkopuolella eläntautien vastustamistyössä.

Taudinpurkaustilanteessa toinen praktikkoeläinlääkäreistä ja valvontaeläinlääkäri huolehtivat muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toiminnan varmistamisesta. Lisäksi valvontaeläinlääkäri osallistuu tarvittaessa taudin vastustamistyöhön.

Valvontaeläinlääkäri huolehtii Aluehallintoviraston laatiman valmiussuunnitelman päivityksestä kuntayhtymän tietohallintojärjestelmään. Kuntayhtymän toimivaltaiset viranomaiset tutustuvat suunnitelman sisältöön niin, että äkillisessä taudinpurkaustilanteessa ovat viiveettä kykeneviä toteuttamaan suunnitelmaa.

8.2.2 Eläntautiepäilyt ja – tapaukset

Epäillessään helposti leviävää tai vaarallista eläntautia on jokaisen eläinlääkärin ilmoitettava asiasta välittömästi kunnaneläinlääkärille tai läänineläinlääkärille. Mikäli hän ei tavoita edellä mainittuja on hänen tehtävä ilmoitus Ruokaviraston eläinten terveys- ja hyvinvointiosaston eläinlääkärille.

Saatuaan tiedon tautiepäilystä tai epäillessään helposti leviävää tai vaarallista eläntautia on kunnaneläinlääkärin ilmoitettava asiasta välittömästi läänineläinlääkärille tai mikäli läänineläinlääkäriä ei tavoiteta, ilmoitus on tehtävä Ruokaviraston eläinten terveys- ja hyvinvointiosaston eläinlääkärille.

Muista taudeista, jotka on lueteltu eläntautisäännöstössä, (EU) 2016/429 ja sen nojalla annetussa tautien luettelointia ja lueteltuja eläinlajeja koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/1882, on kunnaneläinlääkärin ilmoitettava taudista riippuen seuraavana arkipäivänä tai kuukausittain.

Valvonta- tai valmiuseläinlääkäri antaa eläntautitilanteesta selvityksen läänineläinlääkärille ja huolehtii tarvittavista näytteenotoista. Läänineläinlääkäri antaa tarvittaessa tilalle rajoittavat määräykset. Toimija on velvollinen huolehtimaan saneeraussuunnitelman laatimisesta, jonka valvonta- tai valmiuseläinlääkäri hyväksyy. Valvonta- tai valmiuseläinlääkärin on myös valvottava saneeraussuunnitelman toteutumista. Perustellusta syystä läänineläinlääkäri voi lopulta perua rajoittavat määräykset.

Kuukausittain lähetetään ilmoitus kuntayhtymän alueella todetuista eläintaudeista Etelä-Suomen Aluehallintovirastoon.

8.2.3 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat ja eräät influenssat kuten lintuinfluenssa. Kunnaneläinlääkäriin epäillessä tällaista zoonoottista tartuntaa on hänen oltava yhteydessä läänineläinlääkäriin sekä tartuntataudeista vastaavaan lääkäriin. Kunnaneläinlääkäriin on myös tehtävä tarvittavat ilmoitukset kunnan terveystoimikunnille ja muille eri tauteja koskevissa säädöksissä edellytetyille tahoille kuten esim. meijereille ja teurastamoille. Toimenpiteissä ja näytteenotossa noudatetaan keskusvirastojen ja maa- ja metsätalousministeriön antamia ohjeita ja säädöksiä.

8.2.4 Terveysvalvontaohjelmat

Pitopaikat voivat halutessaan liittyä vapaaehtoiseen terveystoimintaan lampaiden maedivisna -taudin ja vuohien CAE-taudin valvomiseksi. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat tautiseurannan edellyttämisestä näytteiden ottamisesta.

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita, keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tilalta suoraan kuluttajille luovuttavia nautojen pitopaikkoja sekä siipikarjan vientilaitoksia koskee pakollinen salmonellavalvonta. Virkaeläinlääkärit valvovat salmonellavalvontaohjelman noudattamista toimialueensa pitopaikoissa. Valvontakäynnillä heidän on huolehdittava virallisesta näytteenotosta, tarkastettava pitopaikassa kerätyt tiedot tuotannosta, eläinten terveydentilasta, näytteenotoista ja laboratoriotutkimusten tuloksista ja tarkastettava pitopaikan tuotantohygieeniset olosuhteet. Käynnin yhteydessä tarkastetaan myös mahdollinen pakkaamotoiminta elintarvikelain mukaisesti. Lisäksi valvojan on annettava tarvittaessa neuvontaa salmonellavalvonnan käytännön toteutuksesta.

Valvontakäynnistään eläinlääkäriin on laadittava tarkastuskertomus, josta annetaan jäljennös pitopaikan haltijalle ja läänineläinlääkäriin.

8.2.5 Vesiviljelylaitosten terveystoiminta

Kalanviljelylaitoksia valvotaan Ruokaviraston vuosittaisen VHS-ohjelmien, lisävakuusohjelmien ja riskiperusteisen terveystoiminnan perusteella. Tarkastuksia ja näytteenottoja tehdään vastustettavien kalatautien esiintymisen selvittämiseksi ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi. Tarkastustiheys ja näytteenotto riippuvat kasvatettavasta kalalajista. Tarkastuksella käydään läpi laitoksen kalakirjanpito sekä laitosten itse laatima omavalvonnan kuvaus, mikä on ollut edellytyksenä Ruokaviraston myöntämälle terveystoiminnalle. Tarkastuksessa käydään erityisesti läpi laitoksen toiminnassa tai sijainnissa olevat sellaiset seikat, joiden voidaan katsoa lisäävän laitoksen riskiä saada tai levittää tauteja. Tarkastuksessa käytetään Ruokaviraston vesiviljelylaitoksen tarkastuskertomuslomaketta.

Riihimäen seudun alueella ja Janakkalassa kalanviljelylaitokset voivat liittyä vapaaehtoiseen kalojen BKD:n terveystoimintaan, johon yksittäiset laitokset voivat liittyä saadakseen itselleen BKD vapaan aseman kaupankäyntiä tai istutuksia varten.

Kuntayhtymän alueella kalanviljelylaitosten valvonnasta ja tarkastuksista vastaa valvontaeläinlääkäri. Alueen valvontakohteista on ajan tasalla oleva luettelo yhteystietoineen ympäristöterveysosaston toimistolla ja valvontaeläinlääkäriin. Alueella sijaitsevat neljä vesiviljelylaitosta ovat kaikki pieniriskisiä luonnonravintolammikoita, jotka eivät kuulu säännölliseen valvontaan. Valvonta-alueella on yksi toiminnassa oleva kalalaitos, Tervakosken kalakilta, joka kuuluu säännöllisen valvonnan piiriin. Laitoksessa haudotaan keväisin lähei-

sen järven hauista otettuja sukusoluja ja poikaset toimitetaan pariviikkoisina istutuksiin lähialueelle.

8.2.6 Muu tautiseuranta

Praktikkoeläinlääkärit vastaavat tautiseurannan edellyttämästä näytteiden ottamisesta. Valvontaeläinlääkäri vastaa mahdollisen tilalle tehtävän saneeraussuunnitelman hyväksymisestä ja valvonnasta. Toimenpiteistä tehdään tarvittavat selvitykset ja ilmoitukset aluehallintovirastoon. Läänineläinlääkäri huolehtii rajoittavien määräysten antamisesta ja peruuttamisesta.

8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Valvontaeläinlääkäri valvoo alueen sperman keräysasemia, alkionsiirtoryhmiä ja spermavarastoja sekä aluehallintoviraston hyväksymiä karanteeneja. Niissä suoritetaan säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimuksia ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan.

Valvonta-alueella olevien naudon alkionkeräysryhmän sekä lampaan spermankeräysaseman ja karanteenin tilat ja toiminnot tarkastetaan kerran vuodessa. Lampaan ja vuohen sekä naudon spermavarastot tarkistetaan kahdesti vuodessa. Alueella on lisäksi yksi kotimaan kauppaan hyväksytty oriasema, jonka tilat ja toiminta on tarkastettava vähintään kerran kolmessa vuodessa. Valvontaeläinlääkäri tiedottaa tarkastuksen tuloksista viipymättä toimijaa, aluehallintovirastoa ja Ruokavirastoa.

8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläinperäisten sivutuotteiden valvonta on osa eläintautien ennaltaehkäisyä sekä mahdollisten epidemioiden rajoittamista. Valvontaa toteutetaan Ruokaviraston vuosittain laatiman riskiperusteisen valtakunnallisen sivutuotteiden valvontasuunnitelman mukaisesti. Aluehallintovirastot vastaavat alueillaan valvonnan ohjaus- ja koordinoititehtävistä.

Alueella on kuusi Ruokaviraston hyväksymää sivutuotteita käsittelevää laitosta, joita valvontaeläinlääkäri valvoo aluehallintoviraston tekemän tarkastussuunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti, vain jos toiminnassa on havaittu riskejä tai epäkohtia. Tarkastuksessa havaitun puutteen korjaaminen on varmistettava uudella tarkastuskäynnillä tarvittaessa. Vuodelle 2022 suunnitellut tarkastukset eivät ole vielä tiedossa.

Tiloille muista syistä tehtävien tarkastuskäyntien ja sairaskäyntien yhteydessä kiinnitetään huomiota sivutuotteiden hävitystapoihin. Tarkastuksia tehdään tiloille, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatujen tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Haaskakäytöstä on tehtävä aloitusilmoitus valvontaeläinlääkärille ja jokaisesta vientikerästä käyttöilmoitus. Saaduista ilmoituksista valvontaeläinlääkäri pitää luetteloa. Haaskailmoituksia ei käytännössä ole tullut. Lisäksi aloitusilmoituksen tekijää neuvotaan ottamaan yhteyttä paikalliseen ympäristönsuojeluviranomaiseen.

Käyttöilmoitusten perusteella valvontaeläinlääkäri valvoo, että haaska-aines on säädösten mukaista ja käy tarvittaessa tarkastamassa haaskapaikat. Mikäli haaskaksi ilmoitetaan tai

tarkastuksilla todetaan haaskana käytettävien kiellettyjä sivutuotteita, niiden käyttö kielletään. Kiellettyjen sivutuotteiden käytöstä ilmoitetaan Aviin ja Ruokavirastoon ja toimitaan jatkotoimenpiteiden osalta heidän ohjeidensa mukaisesti.

Valvontaeläinlääkärillä on käytössä eläintenpitäjärekisterin osana toimiva haaskarekisteri.

8.2.9 Elävien eläinten laitton tuonti

Mikäli virkaeläinlääkäri saa tiedon alueelle mahdollisesti laittomasti maahantuodusta eläimestä, tarkastaa hän eläimen ja sen matkustusasiakirjat, ottaa tarvittaessa näytteitä ja raportoi asiasta eteenpäin. EU:n alueelta laittomasti maahantuoduista eläimistä raportoidaan aluehallintoviraston asiaa hoitavalle läänineläinlääkärille ja EU:n ulkopuolisista maista tuoduista eläimistä Ruokavirastolle. Tarvittaessa läänineläinlääkäri/Ruokavirasto tekee hallinnollisen päätöksen eläinten palauttamisesta tai lopettamisesta. Läänineläinlääkäri/Ruokavirasto tekee myös vastaavan päätöksen, jos kaupungineläinlääkäri tai alueen yksityiset eläinlääkärit tapaavat vastaanotollaan laittomasti maahantuodun eläimen.

8.2.10 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Valvontaeläinlääkäri huolehtii alueellaan aluehallintoviraston pyynnöstä sisämarkkinakaupan tuontitarkastuksista. Läänineläinlääkäri tekee tarvittaessa hallinnollisen päätöksen eläinten/tuotteiden palauttamisesta tai lopettamisesta/hävittämisestä.

Kuntayhtymän hygieenikkoeläinlääkäri, praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri huolehtivat sisämarkkinakaupan vientitarkastuksista ja tekevät tarvittavat kirjaukset Traces -järjestelmään.

Eläinten vienti EU-maiden ulkopuolelle edellyttää useimmiten eläinten terveyttä koskevaa todistusta. Vientimaan viranomaiset määrittävät ne ehdot, millä vienti voi tapahtua. Pääsääntöisesti viejä selvittää vientiehdot, joiden pohjalta virkaeläinlääkäri laatii eläinlääkintätodistuksen.

8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinsuojeluvalvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulainsäädännön perusteella tehtävää valvontaa. Eläinsuojeluvalvontaa ovat epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat tarkastukset. Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymän alueella eläinsuojeluviranomaisia ovat yhtymän kaikki virkaeläinlääkärit, terveystarkastajat ja alueen poliisit. Lisäksi kuntayhtymässä työskentelevä eläintenhoitaja on aluehallintoviraston valtuuttama eläinsuojeluvalvoja, jolla on oikeus tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa. Eläinsuojelutarkastuksia tekee valvontaeläinlääkäri itsenäisesti ja tarvittaessa hänen työparinaan on toinen virkaeläinlääkäri, eläinsuojeluvalvoja tai terveystarkastaja.

Kanta-Hämeen poliisilaitos on nimennyt yhteyspoliisin, joka vastaa virkaeläinlääkäreiden tietopyyntöihin, auttaa arvioimaan poliisin virka-avun tarvetta eläinsuojelutarkastuksilla ja vastaanottaa hallintopäätökset ja tutkintapyynnot eläinsuojelurikkomusepäilyissä. Virkaeläinlääkäri tekee poliisille virka-apupyynnön, jos on aiheutta epäillä, että virkaeläinlääkäri tai hänen työparinsa terveyttä uhataan eläinsuojelutarkastuksella tai välttämätöntä tarkastusta ei pystytä mistä tahansa perustellusta syystä tekemään ilman poliisin apua.

Valvontaeläinlääkäri voi tarvittaessa siirtää vaikean tai pitkittyneen eläinsuojelutapauksen aluehallintoviraston läänineläinlääkärille tai toimia yhteistyössä tämän kanssa.

8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinten huonosta kohtelusta tai hoidosta huolestuneet kuntalaiset tekevät ilmoituksen valvontaeläinlääkärille. Jos valvontaeläinlääkärillä on ilmoituksen perusteella aihetta epäillä eläinsuojelulain vastaista menettelyä, hän suorittaa eläinsuojelutarkastuksen. Tarkastukset tehdään tarvittaessa työparin kanssa. Erityisen riskin tarkastuksista, jotka tehdään ilman poliisin virka-apua, ilmoitetaan ympäristöterveyden sihteerille tarkastuksen alkaessa ja loppuessa. Valvontaeläinlääkärin havaitessa sellaista eläinsuojelulain vastaista menettelyä, joka asianosaisten on määräajassa mahdollista korjata, kuulee hän asianosaista hallintolain mukaisesti joko suullisesti tai kirjallisesti ja antaa asiassa eläinsuojelulain 42 §:n mukaisen määräyksen.

Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisissa tapauksissa, kun eläimiin kohdistuu tarpeetonta kipua, tuskaa ja kärsimystä siinä määrin, että valvontaeläinlääkärin on ryhdyttävä kiireellisiin toimenpiteisiin heti, voi valvontaeläinlääkäri hankkia eläimille hoitoa, ruokaa, siirtää eläimet toiseen pitopaikkaan saamaan asiallista hoitoa tai jos em. toimet eivät ole tarkoituksenmukaisia, lopettaa tai teurastuttaa eläimet. Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän alueella pieneläimet (koirat, kissat) voidaan sopimuksen mukaan siirtää eläinsuojeluyhdistyksen (Eläinten Auttajat ry) tiloihin eläinlaitola Onnentassuun. Nautojen, sikojen ja hevosten kohdalla valvontaeläinlääkäri hankkii tilalle hoitajan lomituspalvelun kautta ja rehua läheisiltä tiloilta. Mikäli em. toimet eivät ole tarkoituksenmukaisia, järjestää valvontaeläinlääkäri eläinten välittömän lopetuksen tarpeettoman kivun ja tuskan välttämiseksi.

Eläinsuojelutarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja, jos tarkastuksen perusteella annetaan eläinsuojelulain mukaisia määräyksiä, hallintopäätös. Tarkastuskertomukselle ja hallintopäätöksille annetaan diaarinumero. Yhtymässä on suositus käyttää tarkastuskertomuksen ja hallintopäätöksen tekoon sähköistä päätöspöytäkirjaa. Tarkastuksen tehnyt virkaeläinlääkäri toimittaa allekirjoitetun kopion tarkastuskertomuksesta ja hallintopäätöksestä tiedoksi aluehallintovirastoon. Poliisille toimitetaan kopiot tehdyistä hallintopäätöksistä eläinsuojelulain 63 § mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri tekee uusintatarkastuksen kohteeseen määräajan umpeuduttua. Uusintatarkastuksella varmistetaan, onko määräystä noudatettu. Tarvittaessa ryhdytään eläinsuojelulain 44§ mukaisiin toimiin. Eläinsuojelutarkastuspäätös uusintatarkastuksesta toimitetaan poliisille ja aluehallintovirastoon. Valvontaeläinlääkäri säilyttää kopiot allekirjoitetuista tarkastuskertomuksista ja hallintopäätöksistä sekä paperikopiona toimipaikassaan että skannattuna kuntayhtymän suojatussa tietojärjestelmässä.

Valvontaeläinlääkäri tekee harkintansa mukaan eläinsuojelulainsäädännön laiminlyönneistä tutkintapyyntöä poliisille, joka aloittaa tarvittaessa esitutinnan eläinsuojelurikkomuksista tai eläinsuojelurikoksesta. Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreillä on myös mahdollisuus tehdä havaituista eläinsuojelulain laiminlyönneistä maataloustukiin liittyviä täydennysehtojen tukileikkauksia tai tehostaa annettuja määräyksiä kieltoja uhkasakolla tai teettämishallalla.

8.3.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista tai

ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit, sekä ravi- ja ratsutallit ja riistaeläintarhat, lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia voidaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. Valvontaeläinlääkäri hoitaa em. ilmoituksenvaraiseen toimintaan kohdistuvan säännöllisen tarkastuksen. Tavoitteena on tarkastaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta riskiperusteisesti 1-3 vuoden välein. Ilmoitustenvaraisten kohteiden tarkastukset ovat useina vuosina jääneet hyvin vähäisiksi, mutta vuonna 2021 aloitettua hevostallien eläinsuojelu- ja lääkekirjanpidon tarkastuksia jatketaan vuonna 2022. Alueen ilmoituksenvaraiset kohteet saadaan Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteristä (EPR).

8.4 Tukivalvonta

Aluehallintoviranomaisen vastuulle kuuluvien täydentävien ehtojen valvonta perustuu osittain virkaeläinlääkäreiden ja muiden kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tarkastuksissa tehtyihin havaintoihin. Mikäli kunnan viranomaisten tekemissä eläinsuojelutarkastuksissa tai alkutuotannon hygieniavalvonnan tarkastuksissa havaitaan täydentävien ehtojen indikaattoreiden laiminlyöntejä, ilmoitetaan niistä välittömästi aluehallintoviranomaiselle.

9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymässä on kaksi kokoaikaista praktikkoeläinlääkäriä virkaa. Praktikkoeläinlääkärit siirtyivät vuoden 2019 alussa työskentelemään yhteisvastaanotolla Riihimäellä ja samalla toiminta Janakkalan toimipisteessä lakkausi. vakituisen eläintenhoitajan työajasta on varattu 80 % eläinlääkäriin avustustehtäviin ja 20 % eläinlääkintähuollon toimistotehtäviin/valvontaeläinlääkäriin avustamiseen. Pääosa praktiikasta on peruseläinlääkäripalveluiden antamista pieneläimille, arviolta 8-10 % suoritteista on sairasmatkoja.

Yhteisvastaanottoon siirryttäessä pieneläinpotilasmäärät ovat kasvaneet jopa kolmasosalla aiemmasta.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Nautatilojen terveydenhuoltosopimukset on tehty alueella pääasiassa yksityisten eläinlääkäreiden kanssa. Alueella on ainoastaan yksi nautatila, joka on tehnyt terveydenhuoltosopimuksen kunnaneläinlääkäriin kanssa. Mikäli tulevaisuudessa terveydenhuoltopalveluiden ja isoveläinpalveluiden kysyntä kunnaneläinlääkäreiltä alueella kasvaa, on alueen eläinlääkäreiden kesken mielekäästä sopia työnjaosta ja erikoistumisesta.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu alueellaan vakituisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Yhteisvastaanotto tuo paremmat mahdollisuudet kiireellisen virka-aikaisten akuuttien tapausten hoitoon. Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys on järjestetty yhdessä Hämeenlinnan ja Hyvinkään eläinlääkä-

reiden kanssa. Sopimusalueeseen kuuluvat Loppi, Riihimäki, Hausjärvi, Janakkala, Hyvinkää, Hattula ja Hämeenlinna. Kuntayhtymän päivystysvelvollisuus on 2/6. Koska alueen karjatilojen määrä on vähentynyt ja pieneläimiä hoidetaan entistä enemmän yksityisillä eläinlääkäriasemilla myös päivystysaikaan, on suoritteiden määrä niin pieni, että eriytetyle suur- ja pieneläinpäivystykselle ei ole toistaiseksi tarvetta.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

9.4.1 Ajanvaraus

Eläinlääkäri on tavattavissa arkipäivisin klo 8–16. Yhteisvastaanottoon siirryttäessä otettiin käyttöön puhelinpalvelu- ja ajanvarausaika klo 8–10. Toinen eläinlääkäreistä hoitaa tuolloin ajanvarausta ja toinen mahdollisia kiireellisiä sairasmatkoja tai akuutteja pieneläinpotilaita. Muina aikoina eläinlääkäriin ollessa estynyt vastaamaan puhelimeen esim. toimenpiteen vuoksi, eläintenhoitaja hoitaa puhelinpalvelua. Asiakkaalla on myös mahdollisuus jättää vastaajaan yhteydenottopyyntö.

9.4.2 Saatavuus

Kahden erillisen vastaanottopisteen mallissa eläinlääkäreiden työtaakka jakautui epätasaisesti. Yhteisvastaanottoon siirryttäessä eläinlääkärien työmäärää on tasaantunut, lisäksi järjestelmä mahdollistaa paremmin akuuttitapausten ja suurelänkäyntien hoidon. Yhteisvastaanoton siirtyminen Peltosaareen lähelle matkakeskusta paransi toimipisteen saavutettavuutta Riihimäen seudun ja Tervakosken asiakkaiden näkökulmasta. Turengin asiakkaiden osalta asiointimatka piteni ja on heikennys nykyiseen järjestykseen.

Äkillisten ruuhkatilanteiden varalta päivystyssopimuksessa on sovittu kiireellisen eläinlääkäriavun antaminen päivystyksen lisäksi myös virka-aikana koko päivystysalueella. Näin on varmistettu välitöntä hoitoa tarvitseville eläimille avun saanti tilanteissa, joissa alueen omat eläinlääkärit eivät pääse riittävän nopeasti paikalle.

Keskimäärin kuukaudessa käy vastaanotoilla virka-aikana 200–300 pieneläinpotilasta ja sairasmatkoja on 10–15. Päivystyksessä painopiste on isoeläinmatkoissa. Virka-aikana hoidetuista pieneläimistä noin 25 % on saman päivän aikana tehtävää akuuttipraktiikkaa ja 75 % ajanvarauksella hoidettavia tehtäviä, esim. rokotukset, terveystarkastukset, ei-kiireelliset leikkaukset ja hoidot. Ei-kiireellisten peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvien toimenpiteiden viive yhteydenotosta käyntiin on 1–2 viikkoa, leikkausten osalta viive on 2–3 viikkoa. Tilastojen perusteella ovat erityisesti vastaanoton potilaskäyntien määrät kasvaneet runsaasti viime vuosina. Kuntayhtymän alueella virka-aikana eläinlääkäriin yhden-suuntaisen matkan pituus eläintenpitopaikkaan tai vastaavasti omistajan matkan pituus vastaanotolle on pääosin alle 50 km.

Päivystysseurannan perusteella päivystysalueella ei ole esiintynyt eläimelle haittaa aiheuttavia viiveitä palveluiden saatavuudessa. Palveluita on tarjolla kohtuullisella etäisyydellä, sillä päivystysmatkan pituus päivystyspisteestä eläintenpitopaikkaan tai eläinten omistajan matkan pituus pieneläinvastaanotolle on päivystysalueella lähes aina alle 100 km. Lisäksi suurin osa alueen päivystysajan pieneläinpotilaista ohjautuu yksityisille klinikoille. Kuntayhtymän kunnat eivät subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuollon käynneistä aiheutuvia matkakustannuksia.

9.5 Toimitilat

Riihimäen eläinlääkäriin vastaanottotilat sijaitsevat Linnunradankatu 5–7, Riihimäki. Ne on vuokrattu Riihimäen Kotikulma Oy:ltä. Huoneiston pinta-ala on 160 m² ja siinä on kahden vastaanottotilan lisäksi erilliset odotus-, toimisto-, välinehuolto-, leikkaus-, hammashoito-, ruokailu- ja peseytymistilat. Pesutiloissa on kuivaava pyykinpesukone. Kylmäsäilytystä edellyttävillä lääkkeillä on käytettävissä jääkaappi ja huumausaineiksi luokiteltaville lääkkeille lukittava kaappi. Kuntayhtymä huolehtii vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen neulojen hävittämisestä toimittamalla ne asianmukaisesti pakattuna Fortum Oy:lle. Raadoille on varattu pakastin.

Päivystäjälle on varattu yöpymistila, joka sijaitsee sosiaalitalan yhteydessä. Vastaanottotilojen yhteydessä ei ole lämmintä autotallia, ainoastaan ilman lämmitystolppaa olevat autopaikat. Tiloihin on hankittu uhkatilanteiden varalta henkilöturvajärjestelmä sekä murto- ja palohälytysjärjestelmät.

9.6 Välineresurssit

Vastaanottotilat on varustettu peruseläinlääkäripalvelun edellyttämin varustein. Yhteisvastaanotolla eläinlääkäreillä on käytössään mm. ultraäänilaitte, mikroskooppi, otoskooppi, happimaskit, happigeneraattori, eläinvaaka, hammaskiven poistolaite (UÄ), V-mallinen leikkauspöytä, runsaasti leikkausinstrumentteja, isofluraanilla toimiva nukutuslaitteisto, elektrotomi, pöytäseentrifugi, ultraäänipesuri pieninstrumenteille, mikrosirun lukulaite, kuonokopat, karvanleikkuri, kallistuva ja alas laskeutuva tutkimuspöytä ja satulatuolit. Vuoden 2022 aikana vastaanoton tiloihin saadaan myös eläinröntgenlaitte. Isoeläimien hoitoa varten on eläinlääkäriillä käytössään mm. astutusliinat, letkutusvälineet, leikkaussarja, hammasraspi, kohturitala, tainnutuspistooli. Työnantaja vastaa suojavaatehankinnoista. Kuntayhtymän välinehuollon palvelut ovat praktikkoeläinlääkärien käytettävissä.

9.7 Ostopalvelut

Kuntayhtymässä ei ole tehty yksityisten palveluiden tuottajien kanssa sopimuksia peruseläinlääkäripalvelun, erikoiseläinlääkäripalvelun tai kiireellisen eläinlääkäriavun tuottamisesta

9.8 Perustason ylittävät palvelut

Kunnan praktikkoeläinlääkäreiltä ei edellytetä erikoiseläinlääkäritason palveluita, sillä lähi-alueella on tarjolla riittävästi yksityisiä hevos- ja pieneläinklinikoita. Toistaiseksi klinikat ovat virka- ja päivystysaikaan tarvittaessa ottaneet kaikki heille ohjatut erikoiseläinlääkäritason hoitoa vaatineet potilaat, joita virkaeläinlääkärit eivät ole ehtineet tai ei ole ollut valmiuksia hoitaa.

9.9 Laboratoriopalvelut

Eläinten kliiniset näytteet lähetetään pääasiassa tutkittavaksi ulkopuolisiin laboratorioihin. Veri-, kudos- ja erite-, ym. näytteet lähetetään tapauksesta riippuen joko Ruokavirastoon tai varsinkin pieneläinten osalta yksityisiin laboratorioihin, esim. Movet, Vetlab, Patovet. Maitonäytteet lähetetään pääasiassa tiloilta suoraan maitoauton mukana meijerin laboratorioon. Ruokavirastoon lähetettävät kokonaiset raadot lähetetään Ruokaviraston ohjeiden mukaan joko postitse tai matkahuollon kautta. Omistaja voi myös viedä itse näytteet. Tar-

tuntavaarallisen materiaalin lähettämässä noudatetaan Ruokaviraston ohjeita. Näytteet ottanut eläinlääkäri huolehtii itse näytteiden lähettamisestä. Vastaanotoilla on käytettävissä sentrifugi ja mikroskooppi.

10 Ohjaus

Eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma hyväksytään osana ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontasuunnitelmaa ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä, Riihimäen seudun terveyskeskuksen yhtymähallituksessa. Myös suunnitelman toteutumisen raportti ja korjaustoimenpiteet käsitellään yhtymähallituksessa ennen sen lähettämistä aluehallintoviranomaiselle.

11 Laatu

Eläinlääkintähuoltoa koskevat palautteet ohjataan terveysvalvonnan johtajalle. Annettujen palautteiden määrä on melko pieni, vuosittain 0–3 kpl. Palautteet käsitellään aina palautteen saajan ja esimiehen kesken.

Jos asiakas antaa palautetta palvelusta tai hoidosta ja haluaa, että asiaa jatkokäsitellään, niin terveysvalvonnan johtaja pyytää palautteen antajaa ja palautetta saanutta eläinlääkäriä kirjaamaan oman näkemyksensä tapahtumasta. Tarvittaessa järjestetään tapaaminen, jossa mukana molemmat osapuolet sekä terveysvalvonnan johtaja. Mikäli näkemykset poikkeavat toisistaan eikä asiaa saada tapaamisessa sovittua, niin asiakkaalle kerrotaan jatkotoimenpidemahdollisuudet: kantelu läänineläinlääkärille, valitus kuluttajariitalautakunnalle tai lausuntopyyntö Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Mikäli kyseessä on hoitovirhe, josta aiheutuu vahingonkorvausvastuu työnantajalle, niin korvauksista ja arviolautakunnan lausunnosta perittävästä maksusta vastaa työnantaja. Näiden varalta ei kuntayhtymällä ole vastuuvakuutusta.

Toimintaa ja palveluita kehitetään saatujen palautteiden, valitusten ja asiakastyytyväisyyskyselyiden perusteella.

Pääasiassa praktikkoeläinlääkäreiden toimintaa ja uusien perehdytystä varten on laadittu vuonna 2020 toimintaohje, jota päivitetään tarvittaessa ja vähintään vuosittain. Jatkossa on tavoitteena laatia vastaava ohje myös valvontaeläinlääkärille.

12 Seuranta ja raportointi

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Annettujen kieltojen ja määräysten noudattaminen varmistetaan määräaikojen umpeuduttua tehdyillä seurantatarkastuksilla. Tehdyistä seurantatarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja.

12.2 Viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot

Raporttien ja tilastojen lähettämässä noudatetaan annettuja määräaikoja. Käyntiin liittyvistä tarkastuspöytäkirjoista ja raporteista sekä suoritteiden tilastoinneista ja niiden lähettamisestä asianomaisille viranomaisille vastaa suoritteiden tehnyt kunnan/valvontaeläinlääkäri. Korvausten hakeminen aluehallintoviranomaiselta on terveystalvontnan johtajan vastuulla.

12.3 Palvelujen käytön tilastointi

Kuntayhtymässä on useita vuosia tilastoitu kunnan järjestämien eläinlääkäripalveluiden käyttöä. Tilastot laaditaan kuukausittain kunta- (Hj, Lo, Rmk, Janakkala, Hyvinkää, Hämeenlinna, Hattula ja muut) ja eläinlääkärikohtaisesti. Niistä ilmenevät sairasmatkojen ja vastaanottokäyntien määrät virka- ja päivystysaikoina. Myös hoidettujen pieneläinten määrä merkitään. Vastaavasti kirjataan virantoimituksiin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot. Kuukausitilastojen pohjalta laaditaan vuosiyhteenveto.

Kunta / Ympäritöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue Janakkala, Loppi, Riihimäki, Hausjärvi

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	60
Sikatilat	1
Lammas- ja vuohitilat	101
Hevostilat	163
Siipikarjatilat	8
Vesiviljelylaitokset	4
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	3
Mehiläistarhat	54
Muut tuotantoeläinyksiköt	
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	7800

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveydenhuoltosopimukset	
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	1
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	%
Siat	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	%
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	%
Muut terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveydenhuoltotyön resurssitarve (htv)	0 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	150
Sairaskäynnit päivystysaikana	120
Sairaskäynnit tiloilla pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	3200
Sairaskäynnit päivystysaikana	170
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	2 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	8
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	0

Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	2
Scrapie	0
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	1
b. Muu eläinten terveyden valvonta	20
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,15 htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	0
Ilmoitetut haaskat	0
Sivutuotealan laitokset	6
Hautaamisilmoitukset	0
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,03 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	11
Hevostallit	48
Riistanhoidolliset tarhat	3
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	2
Eläinkaupat	2
Eläinlaitokset	2
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	200
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	30
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	1,2 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	1,75
Eläinten terveyden valvonta	0,20
Sivutuotevalvonta	0,03
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,0
Elintarvikevalvonta	0,02
Muut tehtävät	
Eläinlääkärit yhteensä	3
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkärien määrä (lkm)	2 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkintäavustaja	1,6
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0,04
Muut tehtävät	0,2
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	1,8
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus) Ostopalveluiden laajuus ja laatu:	